

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**VODNÍ TURISTIKA JAKO DOPLNĚK VÝUKY
NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH**

Vedoucí práce: *Mgr. Richard Macků*
Autor práce: *Andrea Chrastinová*
Studijní obor: *Pedagogika volného času*
Ročník: *III.*

2014

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

24. března 2014

Andrea Chrastinová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Richardovi Macků za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Úvod	6
1 Vodní turistika.....	8
1.1 Základní pojmy.....	8
1.2 Historický vývoj v České republice.....	9
1.3 Vodní terény.....	10
1.4 Vodácká výbava	11
1.4.1 Lodě.....	11
1.4.2 Pádla	13
1.4.3 Ochranné a záchranné pomůcky	13
2 Kurzy vodní turistiky jako doplněk školní výuky	15
2.1 Podoba kurzů vodní turistiky	15
2.1.1 Příprava kurzů	15
2.1.2 Průběh kurzů	17
2.2 Výchovně vzdělávací cíle kurzů vodní turistiky	18
2.3 Mezipředmětové vztahy kurzů s předměty výuky.....	20
2.4 Osobnost pedagoga/instruktora pro vodní turistiku.....	21
2.5 Legislativa pro organizování kurzů vodní turistiky.....	22
2.5.1 Zákony a vyhlášky uplatnitelné ve vodní turistice.....	22
2.5.2 Zákony a vyhlášky uplatnitelné při školních kurzech vodní turistiky ...	23
2.6 Bezpečnost ve vodní turistice.....	24
2.6.1 Subjektivní příčiny nebezpečí.....	24
2.6.2 Objektivní příčiny nebezpečí	25
2.7 Záchrana a sebezáchrana.....	27
2.8 Finanční náročnost školních kurzů vodní turistiky.....	28
3 Anketa.....	30
3.1 Příprava šetření.....	30
3.1.1 Sestavení ankety.....	31
3.1.2 Položky v anketě	32
3.2 Realizace anketního šetření.....	33
3.3 Výsledky	34
3.4 Interpretace výsledků	37
3.4.1 Interpretace výsledků 1. bloku otázek.....	37
3.4.2 Interpretace výsledků 2. bloku otázek.....	37
3.4.3 Interpretace výsledků 3. bloku otázek.....	39
3.4.4 Interpretace výsledků 4. bloku položek.....	40

Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	44
Seznam příloh.....	48
Příloha I.....	49
Příloha II.	52
Abstrakt.....	56
Abstract	57

ÚVOD

Bakalářskou práci s tématem vodní turistiky jsem zvolila na základě vlastní dlouholeté zkušenosti instruktora různých typů vodních kurzů. Díky propojení osobní zkušenosti a teoretického studia pedagogiky volného času vyplynulo jako vhodné zaměření bakalářské práce pořádání kurzů vodní turistiky jako doplněk výuky na základních a středních školách. Zaujalo mne, že dosud není zcela jasně vymezené, zda jsou vodácké kurzy pouze předmětem oborové didaktiky nebo zda patří do pedagogiky volného času z hlediska výchovného působení na žáky základních a středních škol.

Při hlubší analýze tohoto tématu se ukázalo jako nezbytné zkoumat, jak profesionálně organizovat kurzy vodní turistiky od náročné přípravy kurzu, přes průběh kurzu až po jeho vyhodnocení. V návaznosti bylo nutné pokusit se definovat sledovatelné výchovně vzdělávací cíle. Jako potřebné se ukázalo hledat mezipředmětové vztahy kurzu vodní turistiky s předměty školní výuky a specifikovat osobnost pedagoga či instruktora pro vodní turistiku. Teoretickým východiskem se stala syntéza stávající platné legislativy, která stanovuje základní pravidla a vymezuje rámec pro organizování kurzů vodní turistiky včetně školních kurzů, které jsou metodicky specifikovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Mezi zkoumaná prioritní témata byla zařazena pochopitelně i bezpečnost ve vodní turistice a objektivní i subjektivní příčiny různých nebezpečí. Vedlejším tématem bezpečnosti je v této práci také záchrana a sebezáchrana a její možnosti právě při školních kurzech.

Hlavním cílem práce je ověřit, zda pořádání školních kurzů vodní turistiky skýtá vhodný a dostatečný prostor pro celkové působení pedagoga volného času, hlavním cílem praktické části práce pak je zjistit frekvenci zařazování vodní turistiky na daném vzorku respondentů oproti četnosti zařazování cykloturistiky a pěší turistiky.

Nebylo jednoduché vybrat metodicky správné pojetí a najít vhodnou metodu pro výzkum a analýzu dat získaných ze šetření. Po zvážení řady použitelných technik se jako nejvhodnější řešení ukázalo uskutečnit jednoduché anketní šetření formou dotazníku. Výhodou tohoto zpracování je možnost oslovit určitý okruh respondentů s odlišným druhem motivace pro spolupráci. Vyplyvajícím pozitivem zvolené techniky je skutečnost, že je zaměřena na velmi specifický a zúžený problém – pořádání školních kurzů vodní turistiky pro základní a střední školy. Jedna z kapitol je tedy věnována zpracování ankety a interpretaci výsledků.

V publikované literatuře se vybrané téma vyskytuje jako samostatně zpracované převážně z pohledu sportovní a výkonnostní činnosti. V přípravné fázi a následném zpracování dostupné literatury se ukázalo, že téma vodní turistiky je bohužel zpracováno pouze z hlediska sportu a metodik, nikoliv však v kontextu obecně pedagogickém. Jako účelné se proto jevílo využít literaturu zabývající se vodní turistikou z hlediska sportu s oborovou didaktikou tělesné výchovy. Nezbytné však bylo prostudovat i literaturu zaměřenou na pedagogiku volného času, jenž uvedená témata vhodně propojila a zarámovala do funkčního celku.

Z literatury shromážděné ke třem primárním tématickým celkům vynikají následně uvedené práce. Doležal, Kodeš a Vamberra jako jediní pojednali o tématu vodní turistiky jako námětu pro pořádání školních kurzů spojených s výukou kanoistiky. Z tohoto pohledu je citovaná práce výjimečná a nikdo další podobným způsobem vybrané téma nezpracoval. Za zmínku stojí také kolektivní práce v čele s Novákovou S. na téma vodní turistiky jako metodického pokynu pro školní potřebu. Bílý M. a jeho kolegové Kračmar B. a Novotný P. se ve svém díle komplexně zabývají kanoistikou jako sportovní činností. Kladem práce je rovněž převažující odborný styl, nikoliv popularizační, jako je tomu v převažující většině literatury o vodní turistice. Aktuální témata didaktiky řeší ve své práci Fialová L., která se zaměřuje na školní tělesnou výchovu. Dalším hlavním zdrojem využitým v předložené bakalářské práci je publikace Pávkové J. a kolektivu, obsahující teoretický základ pedagogiky volného času a pojednávající nejen o teorii, ale i praxi a perspektivách mimoškolní výchovy.

Z periodicky vydávaných zdrojů stojí za zmínku pouze jeden titul s názvem Vodácký magazín Hydro. Uvedený časopis vychází čtvrtletně a přináší množství nových informací ze světa vodních sportů, přibližuje významné vodácké osobnosti a okrajově se zabývá historií českého vodáctví. Překvapivým zjištěním byla skutečnost, že neexistuje speciální internetový portál, který by shromažďoval všechny potřebné informace pro pořádání kurzů vodní turistiky pro žáky základních a středních škol. Byly nalezeny pouze webové prezentace poskytující základní informační servis o vodních sportech. Z toho vyplývá, že v této oblasti nacházíme dosud nevyužitý prostor, kde by v budoucnu mohly a měly být shromážděny všechny potřebné informace pro usnadnění základní orientace v této problematice a organizaci vodáckých kurzů pro školní mládež.

1 VODNÍ TURISTIKA

1.1 ZÁKLADNÍ POJMY

Turistikou se běžně rozumí činnost v přírodě. Je však zásadní, že tento pojem nutně zahrnuje aktivní pohyb, jenž je v přírodě uskutečňován, a znalost, dovednost pobytu v přírodním prostředí s přímou návazností na bezpečnost a účelnost. Obsahem je vedle pohybové složky také kulturně vzdělávací činnost.¹

Turistiku členíme dvojím způsobem. Nejprve dle měřítka náročnosti na turistiku rekreační, základní a výkonnostní. Rekreační turistika je nejméně náročná a je uskutečňována v malých skupinách. Základní turistika je organizovaná zpravidla školským zařízením či jinou institucí a výkonnostní je primárně zaměřena na sportovní výkon. Druhý způsob, jakým je turistika dělena, je dle „přesunových prostředků“, tedy prostředků s jejichž pomocí uskutečňujeme v přírodě pohyb. Takto rozlišujeme turistiku na cykloturistiku, lyžařskou turistiku, vodní turistiku a mototuristiku.²

Vodní turistika, která je ústředním tématem této práce, je jednou z forem turistiky vycházející z použití lodě na vodní cestě jako prostředku a způsobu „cestování přírodou“³. Vodní cestou se zde rozumí jakékoli vodní prostředí způsobilé pro plavbu, a to jak umělé, tak přírodní.

Z hlediska výkonnostní turistiky pak vodní prostředí řadí vodní turistiku mezi takové druhy vodních sportů, jakými jsou slalom a sjezd, rafting, rodeo, kanoepolo, rychlostní kanoistika a dragonboating.⁴

Rekreační a základní vodní turistika je sama o sobě ještě tradičně rozdělována na krátkodobou a dlouhodobou formu. Krátkodobou se rozumí vodácká akce ne delší než dva dny, situovaná na vybrané úseky řek, které splňují specifická kritéria skupiny a povětšinou jsou technicky náročnějšího charakteru. V našich podmínkách se nejčastěji využívá rozvodněných potoků při jarním tání či při pravidelném vypouštění rybníků. Za dlouhodobou formu vodní turistiky lze považovat vodácké turistické putování, které ovšem klade větší nároky na naplánování celé akce.⁵

¹ Srov. ŘÍMAN, J.; ŠTĚPÁNEK, M. et al. *Malá československá encyklopedie*, s. 330.

² Srov. Tamtéž, s. 330.

³ Srov. *Akademický slovník cizích slov*, s. 788.

⁴ Srov. NOVÁKOVÁ, S. et al. *Vodní turistika*, s. 4.

⁵ Srov. BÍLÝ, M.; KRAČMAR, B.; NOVOTNÝ, P. *Kanoistika*, s. 13.

1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE

Od pradávna používali lidé různá plavidla, ať už primitivní nebo později důmyslná, k překonávání různých vodních ploch. Mezi nejstarší dochované artefakty tohoto druhu patří sumerský stříbrný člun, starší než 6 tisíc let, a mnohá egyptská kresebná vyobrazení člunů s pádly.⁶

Původní plavidla měla užitkové určení, byla využívána především pro rybolov a dopravu. V českých zemích můžeme sledovat náznaky vodní turistiky již v 15. století, kdy první doloženou osobností, která k turistickým účelům využívala vodních toků u nás, je rytíř Zachař z Pašiněvsi s kajakářem a kajakem ve svém erbu a Petr Vok z Rožmberka, který v 16. století na rybářském člunu plul po jihočeských rybnících a po řece Vltavě.⁷

Turistické a sportovní snahy spojené se splouváním českých řek jsou v souvislosti se vznikem vodní turistiky patrné až v 19. století, kdy v letech 1848–1849 vznikají české zábavní kroužky, které využívají v tomto prostředí dostupných lodí (spíše pramiček) k ryze rekreační činnosti. Následný vývoj vodní turistiky je přímo spjat se vznikem veslařských klubů a Pražského Sokola, jejichž členové se stávají průkopníky vodní turistiky a pořádají pravidelné vodní túry.⁸ V tomto směru se o rozšíření vodní turistiky zasloužil zejména nově vzniklý Český Yacht klub (ČYK), kde mimo jiné vzniká i první v Čechách vyrobená kanoe, a to členem Štutzigem podle amerických ilustrací. ČYK v roce 1893 zakládá Josef Rössler-Ořovský, který později (1912) stojí u zrodu prvního oddílu vodních skautů. K šíření vodní turistiky pak přispívá Klub českých turistů (později i vliv na zrod vodního slalomu) a Vysokoškolský sport, založený v r. 1910, s vlastním oddílem vodní turistiky.⁹

Zásadním mezníkem je rok 1913, kdy je založen Svaz kanoistů království Českého (dnes Český svaz kanoistů, dále jen ČSK), který se zasloužil o první závody v Čechách a v meziválečném období o vznik sítě tábořišť. Po druhé světové válce byla kanoistickou sekci Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport vodní turistika pro své zařazení oddělena od kanoistiky. Takto vodní turistika spadala výhradně pod sekce a oddíly turistiky.¹⁰

⁶ Srov. LOUKA, O. a kol. *Základy turistiky a sportů v přírodě*, s. 103. (dopsat odkaz na pijoana)

⁷ Srov. *100 let kanoistiky v českých zemích*, s. 5.

⁸ Srov. DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika*, s. 9.

⁹ Srov. *100 let kanoistiky v českých zemích*, s. 6-8.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 7-35.

V 70. a 80. letech 20. století dosahovala vodní turistika značných úspěchů a díky pokroku ve vývoji vodáckého vybavení bylo umožněno splouvání obtížnějších úseků a řek. V té době proběhly i úspěšné výpravy československých vodáků na řeky v zahraničí a koncem 80. let se k nám rozšířila ze západní Evropy disciplína Rafting, která se ovšem uchytila ve stejném duchu jako v Evropě (jako zcela komerční záležitost) až po roce 1989 při zavedení výroby raftů u nás.

V porevolučním období byla vodní turistika roztržena do mnoha organizací (ČSK, Svaz vodáků ČR, Sokol, Junák apod.). Začaly se vyskytovat obtíže s novými majetkovými poměry pro rozvoj tábořišť, původně z velké části zajišťované ČSK, a vznikat soukromé půjčovny vodáckého vybavení.¹¹ Rovněž díky rychlému vývoji materiálu pro zdokonalení plavidel se stala vodní turistika dostupnou za snazších podmínek a bez nutnosti sportovní a technické zdatnosti široké veřejnosti. Za těchto okolností vyvstala potřeba eliminovat nezkušenosti a neznalosti *příležitostných vodních turistů*¹² a vylepšit bezpečnostní podmínky úpravou řečišť (vyznačením nebezpečných míst, jezů) a dalším vývojem materiálů, tentokrát z hlediska ochranných prostředků.¹³

1.3 VODNÍ TERÉNY

Pro vodní turistiku jsou velmi důležité vhodné přírodní podmínky. Jak vyplývá z historie, je zřejmé, že v Čechách byly podmínky pro rozvoj vodních sportů velmi příznivé, neboť jsou zde poměrně dlouhé toky, které jsou relativně bezpečné, s řadou přírodních a kulturních zajímavostí. Na rozdíl od alpských zemí nejsou tak divoké a většinou procházejí kulturní krajinou, přičemž tok je mnohdy regulován. Přírodní podmínky na vybraných řekách umožňují vodácké putování v rozsahu většinou 3-7 dní, kdy jednotlivé etapy na sebe navazují. To vytváří zcela ojedinělé možnosti organizace a průběhu celé akce. K nejvíce využívaným tokům pro vodní turistiku patří Vltava v úseku Vyšší Brod až Týn nad Vltavou, prakticky celý tok Lužnice (tzn. Suchdol nad Lužnicí – soutok s Vltavou v Kolodějích), Otava (Sušice – Písek), Sázava (Havlíčkův Brod – Písek), Berounka (Plzeň – Praha) a Ohře (Cheb – Rašovice).¹⁴ Na území České republiky je řada dalších toků, na kterých lze provozovat vodní turistiku, ale v menším rozsahu za předpokladu dostatečného průtoku vody.

¹¹ Srov. JANČAR, V *Na lodi křížem krázem po Čechách a Moravě*, s. 8.

¹² Srov. *100 let kanoistiky v českých zemích*, s. 265-266.

¹³ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 6.

¹⁴ Pozn. U každé zmiňované řeky uvádím nástupní a výstupní místo s možností celosezónního sjezdu.

Pro určení vhodnosti toku a správné naplánování vodácké akce se využívají kilometráže, které slouží jako průvodce a popisují celý tok.¹⁵ Důležitým ukazatelem je obtížnost toku. Pro účely označení a rozlišení jednotlivých částí toků byla v alpských zemích vytvořena stupnice obtížnosti. Zahrnuje samostatný stupeň pod názvem „ZW“ dle německých slov zahm Wasser (dříve členěn na ZW A – ZW C)¹⁶ a 6 úrovní obtížnosti stupňů s označením „WW“ dle wild Wasser. Každý stupeň definuje charakter toku dle množství překážek¹⁷ a úrovně náročnosti v kontextu hrozícího nebezpečí. Určuje vhodný materiál, zkušenost a znalost vodáka pro každý stupeň. Dále kilometráže zahrnují seznam tábořišť, zajímavých míst a v neposlední řadě i seznam jezů. Při plánování vodácké akce je potřeba z kilometráže vyčíst, při jakém průtoku vody v řece je sjezd možný, a následně ověřit aktuální stav na Českém hydro-meteorologickém ústavu. Průtok je vždy udáván dle stavu na vodočtech.

1.4 VODÁCKÁ VÝBAVA

Vodáckou výbavou je míněno veškeré vybavení, které pro vodní turistiku potřebujeme. Lze ji dělit na výzbroj a výstroj, kdy výzbrojí se rozumí předměty pro úspěšné uskutečnění vodní turistiky (loď, pádla, pomůcky pro uvázání lodi apod.). Výstrojí se ovšem rozumí cokoli, co si oblékáme (oděv na vodu, plovací vesta, přilba, oděv na táboření atd.).¹⁸

1.4.1 Lodě

Nejčastějšími typy lodí, které jsou využívány ve všech formách vodní turistiky jsou kanoe, nafukovací lodě a rafty.¹⁹ Mezi sledované vlastnosti lodí patří předně rychlost, obratnost a stabilita, jež jsou výrazně ovlivněny tvarem lodí. Přičemž šířka lodě má hlavní vliv na stabilitu a rychlost (čím užší, tím menší ztráty na rychlosti, ovšem menší stabilita) a délka na obratnost (čím kratší, tím rychlejší otáčení do stran a kolem vertikální osy, ovšem velká přetáčivost). Příčný a podélný profil lodě má také vliv na jízdní vlastnosti, a to především na odpor při pohybu vpřed a do stran a stabilitu.

Nejhojněji využívané ve vodní turistice bývají kanoe typu Vydra, které jsou výsledkem úprav sportovní slalomové deblkanoe pro turistické účely. K největšímu

¹⁵ Pozn. Ucelený přehled kilometrží řek v České republice v JANČAR, V. *Vodácký průvodce Česko*.

¹⁶ Srov. DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika*, s. 52.

¹⁷ Pozn. Detailně popsané překážky a nebezpečné úkazy na vodním toku najdeme ve Vodní turistice Karla Štemproka z r. 1983 na s. 12-18.

¹⁸ Srov. ŠTEMPROK, K. *Vodní turistika*, s. 36.

¹⁹ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 23.

rozvoji tohoto typu lodí došlo v 70. letech minulého století pro potřeby vodáckých klubů a dětských vodáckých oddílů. Tento typ lodě reaguje na požadavky vodáků ve specifických podmínkách českých vodních turistických terénů, které se vyznačují proměnlivou rychlostí toku s řadou peřejí a vodních propustí, jež lze překonávat sjezdem. Na rozdíl od zahraničních toků, které patří buď do terénů vyložené sportovních (divoké řeky v Rakousku, Francii, Itálii apod.), nebo turistických ve smyslu nepřerušovaného klidného toku (Polsko, Francie), v českých podmínkách vznikla potřeba plavidla, které umožní bezpečné splouvání řeky do charakteru vody WW 2 a zachová si poměrně vysokou obratnost při náhlé potřebě manévru. Díky tvaru dna, které při příčném U-profilu umožňuje jak obratnost, tak stabilitu, je tato kanoe jako dokonalý kompromis mezi sportovní a turistickou lodí populární dodnes. Existuje mnoho jiných turistických lodí, které se vyznačují velkou stabilitou, mají obdélníkový profil, ovšem většinou na úkor obratnosti a snížené průjezdnosti těžších vodáckých terénů. Jedná se například o typ Samba. Poslední variantou příčného profilu u kánoí je V-profil, který je využíván především pro sportovní účely a vyznačuje se nejmenším čelním odporem. Je tak rychlejší, ale také hůře ovladatelný a s menší stabilitou.²⁰ Veškeré lodě využívané pro turistiku jsou dnes vyráběné z polyetylenu a dalších plastických hmot, které výrazně zvyšují životnost lodí.

Modifikací pevné kanoe jsou nafukovací lodě pro dvě osoby typu Pálava, Baraka, Yukon a další. Jejich výhodou je všestrannost. Původní určení těchto lodí je sjezd divoké vody a pro běžnou turistiku v našich podmínkách mají řadu výhod. Nízkou hmotnost, vysokou stabilitu, dobré manévrovací schopnosti a příznivé transportní vlastnosti, protože ve sbaleném stavu mají rozměry běžného turistického batohu a hmotnost do 20kg.²¹ Jejich nevýhodou je velká náchylnost k poškození gumové stěny při sjezdu méně vodnatých toků a značný hydrodynamický odpor, který snižuje jejich rychlost a vyžaduje větší námahu při pádlování.

Dalšími hojně využívanými plavidly jsou rafty a gumové čluny. Zásadní rozdíl mezi gumovým člunem a raftem je v konstrukci plavidla, která raftu umožňuje odtok vody přitékající do lodi při sjezdu náročného terénu pomocí odtokového kanálu. Gumové čluny tuto konstrukční úpravu nemají, a proto se ke sjezdu na divoké vodě nevyužívají. Pro turistiku v českých zemích se využívá především raftů. Ty se do

²⁰ Srov. BÍLÝ, M.; KRAČMAR, B.; NOVOTNÝ, P. *Kanoistika*, s. 28.

²¹ Pozn. Podrobné informace: *Nafukovací lodě* [online]. Brno: Gumotex [cit. 2014-02-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.gumotex.cz/nafukovaci-lode>>.

obchodní sítě dostaly po roce 1989 a staly se vítaným doplňkem vodáckého materiálu především pro rekreační vodní turistiku, neboť mají velkou stabilitu a pro české řeky nevyžadují přílišných dovedností pro ovládnání. K nevýhodám patří velký hydrodynamický odpor a těžkopádnost při manévrování.

Novinkou ve vodáckém materiálu jsou tzv. paddleboardy. Jedná se o pevné nebo nafukovací plováky speciální konstrukce, připomínající surfová prkna, ale uzpůsobené pro sjezd řeky, na nichž vodák stojí a ovládá je dlouhým specifickým pádlem. Tato plavidla se pomalu začleňují do vodáckého spektra a nacházejí své místo i ve sportovních vodáckých disciplínách.

1.4.2 Pádlá

Existují dva základní typy pádel. Typ kanoistický a kajakářský.²² V důsledku vývoje tvaru lodí a techniky pádlování se průběžně mění i tvary pádel. Oba dva druhy pádel se dále dělí dle jejich variant a použití následujícím způsobem.

Kanoistická pádlá mají vždy jeden list a hlavičku. Pro potřeby závodníků jsou používána singlová pádlá rychlostní, sjezdová, slalomová, raftová, pramičková, pádlá na paddleboarding a na dragonboating. Rozdíl mezi jednotlivými typy je v délce pádla a tvaru listu.

Kajakářská pádlá mají vždy dva protilehlé listy, tedy nemají hlavičku. Lze je také dělit dle závodního využití, a to na pádlá rychlostní, sjezdová, slalomová a pádlá pro rodeo. Rozdíl je patrný pouze ve tvaru listů, délka pádla je vždy uzpůsobena přímo potřebě daného závodníka.

Pro vodní turistiku ve všech jejích formách jsou používána pádlá raftová, slalomová a pramičková. Zatímco jsou závodní pádlá vyráběna z kevlaru a karbonu (důraz na co nejnižší váhu při zachování pevnosti materiálu na úkor jeho křehkosti), turisticky využívaná pádlá jsou vyráběna z technického plastu a hliníku (důraz na odolnost).

1.4.3 Ochranné a záchranné pomůcky

Ve vodáckém sportu mají nezastupitelné místo ochranné prostředky, jimiž se vodák sám chrání, a záchranné pomůcky umožňující v případě nutnosti záchranu cizí osoby, eventuálně usnadňující sebezáchranu. Mezi záchranné i ochranné pomůcky patří plovací

²² Srov. ŠTEMPROK, K. *Vodní turistika*, s. 51.

vesta, která je nezbytnou výbavou každého vodáka. Měla by mít reflexní barvu, bezpečnostní popruh, neměla by bránit pohybu a její nejdůležitější vlastností je dostatečný vztlak, tedy nosnost. Vztlak plovacích prostředků a záchranných plovacích prostředků je určen normami EN 393 v ČSN EN 393 a EN 395 v ČSN EN 395.²³

Další ochrannou pomůckou je helma, která je s modifikací materiálu a tvaru využívaná ve většině sportovních aktivit. Pro potřeby vodních sportů má helma přizpůsobenou vnitřní výstelku, která je nenasákavá a je z lehkých kompozitních materiálů.

Do kategorie ochranných doplňků pro vodní sporty patří neoprenový oblek. Jeho hlavním účelem je tepelná izolace a ochrana proti odřeninám, tudíž jeho podstatnou vlastností je šířka materiálu.²⁴

Nedílnou součástí záchranných pomůcek pro aktivity na vodě je házečí pytlík, tedy vak s nutně nezauzlovaným, uvnitř správně složeným lanem, a úchyty pro záchranáře a zachraňovaného. Běžně má tvar válcový či kuželový a je použitelný standardním způsobem pouze v případech, kdy je tonoucí při vědomí.²⁵

Záchrannou pomůckou se dále rozumí bezpečnostní popruh na plovací vestě, lano pro zajištění a vyproštění lodí (s velkou pevností), karabina a další.²⁶

²³ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 15.

²⁴ Srov. ŠKRANC, J. et al. *Záchrana na divoké vodě*, s. 19.

²⁵ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 57

²⁶ Srov. ŠKRANC, J. et al. *Záchrana na divoké vodě*, s. 12-16.

2 KURZY VODNÍ TURISTIKY JAKO DOPLNĚK ŠKOLNÍ VÝUKY

V této kapitole se budu zabývat podobou kurzů vodní turistiky, sledovatelnými výchovně vzdělávacími cíli, mezipředmětovými vztahy, finanční náročností, bezpečností a legislativním základem pro školou organizované sportovní akce, zahrnující vodní turistiku primárně formou vícedenních kurzů. Pro téma kurzů vodní turistiky je však nutné ještě uvést příklady dalších frekventovaných forem sportovních akcí se zaměřením na vodní turistiku na základních a středních školách, a to vodácké výlety (1-2 dny) a formu pouhého seznámení s vodní turistikou během všeobecně či jinak zaměřeného sportovního kurzu.

2.1 PODOBA KURZŮ VODNÍ TURISTIKY

Podoba kurzu přímo vyplývá z jeho přípravy organizujícím pedagogickým pracovníkem, který je pro zařazení vodní turistiky do celoročního plánu většinou tělesné výchovy nucen požádat o povolení celé akce. Kurz, není-li zařazen do školního vzdělávacího programu, musí být nejprve schválen jako mimoškolní akce na základě propracovaného dokumentu – žádosti. Ta musí obsahovat „organizační zajištění akce a režim dne; potřeby; požadavky na účastníky; kalkulace nákladů na mimoškolní akce a vyúčtování akce; evidence pracovní doby; smlouvy o dopravě, ubytování a stravování a zhodnocení mimoškolní akce“.²⁷

2.1.1 Příprava kurzů

Pro úspěšnou přípravu i realizaci kurzu je nutné nejprve zvážit veškeré možnosti vyplývající z obsahu žádosti. Pro organizační zajištění a režim dne je potřeba zvolit nejprve vodní terén, na kterém bude akce probíhat. Tato volba musí nutně korespondovat s vlastními schopnostmi pedagoga a reagovat na jeho znalost nebo předpoklad fyzické zdatnosti žáků. Náročnost terénu pro školní skupinu se pohybuje pravidelně mezi stupni ZW a WW 2. Na velkém množství řek může být stupeň obtížnosti proměnlivý, a tudíž je nutné informovat se o stavu vody, eventuálně sledovat předpověď počasí a těsně před realizací kurzu ověřit aktuální situaci na vodočtech. Dle volby vodního terénu – toku je možné sestavit předběžný plán putování, tedy etap, jejichž znalost následně umožní vytvořit režim dne.

²⁷ FIALOVÁ, L. *Aktuální témata didaktiky: Školní tělesná výchova*, s. 103.

Výběr vodáckého vybavení by měl být v souladu s obtížností toku a schopnostmi žáků. Pro méně zdatné studenty či náročnější terén je vhodná alternativa nafukovacích lodí, pro jednodušší terén a starší, zkušené nebo fyzicky a technicky zdatnější žáky, jsou vhodné plastové kanoe (odolné, umožňující větší rozsah učených dovedností).²⁸ Samozřejmě je k vybraným lodím zvolit odpovídající typ pádel a vest a zvážit nutnost potřeby přileb.

Na základě výběru toku a materiálu je nutné zvolit způsob organizace jako takové. Dnes je možné uskutečňovat kurzy vodní turistiky s instruktorem, se záštitou vodácké půjčovny či tělovýchovné školy. Pedagog může zvolit vlastní organizaci a celý kurz zabezpečit „sám“. Zde je důležité zmínit předpis, který určuje maximální počet 5-12 osob připadajících na jednoho vedoucího,²⁹ instruktora či osobu poučenou, přičemž by měly být vždy minimálně 2 pedagogické dozory bez ohledu na počet účastníků (některé publikace uvádějí 10 osob na jednoho pedagoga).³⁰ Pedagog tedy může zajišťovat – plánovat kurz bez asistence komerčního subjektu, ale musí mít s sebou pro realizaci alespoň jednoho dalšího pedagogického pracovníka. Pokud zvolí pomoc půjčovny či tělovýchovné školy, bude moci využít asistenci instruktora. Je nutné, aby doprovázející instruktor vlastnil oprávnění, tedy licenci instruktora vodní turistiky z akreditovaných kurzů.³¹ Z navázané spolupráce vychází sepsání smluvních opatření, která jsou pravidelně vytvářena na základě potřeb pedagoga, zajišťující organizací a vytvoření finanční kalkulace s následným způsobem vyúčtování.

Pro pedagoga je důležité vytvořit seznam potřeb, které si žáci zajišťují sami, a soupis dokumentů k podepsání relevantní osobou (zákonným zástupcem, lékařem), kterými bude účast na kurzu podmíněna. Seznam potřebného vybavení by měl být vytvořen na základě vlastní zkušenosti pedagoga, eventuelně po poradě se zajišťující organizací či instruktorem. Specifickým požadavkem pro vodní turistiku bude v tomto směru větší nárok na množství ideálně rychle schnoucího oblečení a zavřené boty do lodě. Závěrem vypracovaná evidence pracovní doby a zhodnocení akce přímo podléhá požadavkům pedagoga a dané školy.

²⁸ Srov. Kapitola 1.4.1.

²⁹ Srov. Kapitola 2.7.2.

³⁰ Srov. DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika*, s. 57 a kapitola 2.7.2.

³¹ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 29.

2.1.2 Průběh kurzů

Kurzy vodní turistiky zpravidla začínají základním vodáckým výcvikem – úvodním seznámením a prvním kontaktem s vodou. Následuje sjezd daných etap s doprovodným programem, spaním v tábořištích a závěrem po odjezdu z místa uskutečnění kurzu by měla proběhnout jeho reflexe.

Základní výcvik před začátkem sjezdu by měl vždy obsahovat informace o programu kurzu (všeobecné informace o toku, charakteristika etap a jejich časová náročnost) a seznámení se zásadami bezpečnosti na vodě (pevné pořadí lodí – „vedoucí a závěrečná loď“³² způsob komunikace na vodě – „dorozumívací signály“³³ apod.). Dále probíhá výcvik „na suchu“, kdy je vysvětleno sezení v lodi, způsob manipulace s lodí, principy pádlování a ovládání lodí, zásady nasedání a vysedání atd. Po vysvětlení metodiky³⁴ a její názorné ukázce přistupují účastníci k vlastnímu nácviku dovedností. Toto první seznámení s vodní turistikou může posloužit jako prostor pro nastavení pravidel nejen na vodě, ale také v tábořištích a při doprovodném programu (zásady chování v přírodě apod.).

Po absolvování základního výcviku, jehož časová náročnost vychází ze zkušeností účastníků a rychlosti osvojování základních dovedností řízení lodí, je započato samotné splouvání jednotlivých denních etap, kde jsou uplatňována pravidla pohybu na vodě pro skupiny podle domluvy a instrukcí ze základního výcviku.³⁵ Důležitá je ovšem i organizace při dojezdu do tábořiště týkající se uložení vodáckého materiálu a samotného táboření.

Doprovodný program je vždy nedílnou součástí vodáckého putování. Zařazuje se v takovém poměru, v jakém jej umožňuje prostředí řeky a fyzická náročnost v rámci dramaturgie celé akce. V tomto směru lze na kurz vodní turistiky pohlížet podobně jako na jakýkoli jiný kurz a lze využít poznatky v oblasti zážitkové pedagogiky,³⁶ neboť právě kanoistiku či rafting lze označit za sportovní aktivity s dobrodružným rámcem.³⁷ Závěrečná reflexe kurzu pak závisí na pedagogovi, jeho stanovených cílech a metodách hodnocení.

³² ŠTEMPROK, K. *Vodní turistika*, s. 140.

³³ PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 77.

³⁴ Pozn. Metodiku nácviku ve vodní turistice uplatnitelnou pro většinu typů lodí najdeme velmi detailně popsanou ve *Vodní turistice Karla Štemproka z r. 1983* na s. 64-136.

³⁵ Srov. DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika*, s. 59.

³⁶ Srov. FIALOVÁ, L. *Aktuální témata didaktiky: Školní tělesná výchova*, s. 83-85.

³⁷ Srov. PAULUSOVÁ, Z. *Dramaturgie a dobrodružství. Gymnasion*, s. 103.

2.2 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍLE KURZŮ VODNÍ TURISTIKY

Vodní turistika jako náplň školou organizovaného kurzu sleduje cíle vycházející primárně z didaktiky předmětu, do něhož je zahrnována, kterým je zpravidla tělesná výchova.

Při realizaci vodní turistiky absolventi získávají praktické zkušenosti s pohybem a pobytem v přírodě a jsou vystavení přímému vlivu daného prostředí, tímto jsou vytvořeny veškeré podmínky pro nabytí schopnosti vnímat životní prostředí a přírodu jako nedílnou a nezbytnou součást života člověka. Takto je naplňován výchovný cíl „láska k přírodě, ochrana životního prostředí“³⁸ a kurz se může stát metodou realizace cílů vážících se ke vztahu k vlasti, přírodě, ekologii a kulturní krajině.³⁹

Účastníci se učí přijímat nové výzvy, pracovat s omezeným množstvím vybavení, které jsou schopni obsáhnout v turistickém batohu, akceptovat a vyrovnat se s nepříznivými klimatickými podmínkami, což dále umožňuje poznat vlastní možnosti, rozvoj volných vlastností a vzhledem k nutnosti spolupráce ve skupině (minimálně při jízdě na lodi, přenášení lodí, společném táboření atd.) rozvíjí smysl pro kolektiv a vytváří či upevňuje soudržnost třídy.⁴⁰

Úspěšné absolvování celého kurzu je podmíněno zvládnutím manuálních dovedností ovládání lodě, kdy žák rozvíjí své fyzické schopnosti, vytrvalost, sílu, pohyblivost⁴¹ a porozumění hydrologii tekoucích vod. V případě, že prožitek z kurzu bude dostatečně silný a motivující, může vést k vyhledání vodní turistiky v oblasti zájmových činností a jejího začlenění do vlastních volnočasových aktivit.⁴² Dalším doprovodným efektem, který nelze pominout, je skutečnost, že i v případě, kdy nedojde k dalšímu rozvoji vodáckých aktivit, ale daný jedinec se v průběhu svého dalšího života dostane do konfrontace s vodní turistikou bez patřičného pedagogického a instruktorského zajištění, bude vybaven takovým penzem zkušeností, které mu umožní danou situaci úspěšně absolvovat a významně omezí bezpečnostní rizika.

Vždy záleží na pedagogovi a jeho koncepci kurzu, kdy díky vodní turistice můžeme naplňovat i cíle vymezené v oblasti jiných předmětů a oborů. Vodní turistika umožňuje

³⁸ Srov. FIALOVÁ, L. *Aktuální témata didaktiky: Školní tělesná výchova*, s. 93.

³⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 42-43.

⁴⁰ Srov. DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika*, s. 62.

⁴¹ Srov. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007, s. 68. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

⁴² Srov. Jak dostat děti k vodě. *Vodácký magazín Hydro*, 2007, č. 3, s. 7.

nejen rozvoj žáků, ale také širší poznání a větší působení pedagoga. Tomu umožní takový kurz poznat své žáky v mimoškolním a fyzicky i psychicky náročném prostředí, které může významně obohatit proces pozorování v pedagogické diagnostice.⁴³ Pedagog získá jedinečný prostor pro uplatnění osobního příkladu jako výchovného prostředku.⁴⁴ Dále může s žáky navazovat a budovat vztah, který jeho následné výchovně vzdělávací působení na kolektiv významně usnadní, a v neposlední řadě může podpořit či upevnit svou neformální autoritu.

Pohlížíme-li na kurz jako na prostor, kde pedagog sleduje nejen výchovně vzdělávací cíle stanovené školou, ale také na žáky výchovně působí prostřednictvím aktivit v neformálním prostředí, můžeme říci, že kurz plně umožňuje využití přístupů k výchově vycházejících z pedagogiky volného času (participace a animace).⁴⁵ Na příkladu lze uvést participativní přístup, kdy možnost žáků spolurozhodovat, například o dílčím doplňkovém programu, může značnou měrou podnítit k rozvoji a prohloubení jejich zájmů⁴⁶ a motivovat je tak, aby se minimalizovala nekázeň při samotném programu. Určitou cestou k budování zodpovědnosti u žáků může být při vodní turistice jejich zapojení do zajištění bezpečnosti, kdy pedagog podílející se na organizaci s instruktorem může nominovat některé posádky na kontrolní loď zajišťující dodržování pravidel (např. aby si jednotlivé lodě neujížděly a zůstávaly po celou dobu splouvání na dohled). Dalším názorným příkladem může být užití animačních přístupů po dobu kurzu (např. večer při táboření), kdy pedagog přijme roli animátora a tím výrazně přispěje k poznání své třídy, nahlédne do skutečných vztahů a vazeb v kolektivu, se kterými může dále pracovat a na základě budovaného vztahu pak efektivněji výchovně působit.⁴⁷

Kurz jako takový nám dále umožňuje ve vztahu ke školní výuce žádoucí inovaci v její formě, neboť ji doplňuje o principy kooperativního učení a vytváří podmínky pro interaktivní výuku⁴⁸, jež je ze své podstaty (názorných ukázek, přímého zapojení žáků vlastní aktivitou) snáze aplikovatelná v outdoorovém prostředí než v prostorách školy. Taková forma výuky pak usnadňuje proces zapamatování (učení na základě

⁴³ Srov. ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*, s. 28-30.

⁴⁴ Srov. ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s. 261-264.

⁴⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. Specifické přístupy a metody pedagogiky volného času. In *Výchova a volný čas. Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*, s. 45-47.

⁴⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 48.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s.77-78.

⁴⁸ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 68.

zkušenosti je efektivní)⁴⁹ a podporuje touhu po celoživotním vzdělávání, ať už v podobě cílevědomého, či spontánního učení.⁵⁰

2.3 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY KURZŮ S PŘEDMĚTY VÝUKY

Kurz vodní turistiky má mimo svůj hlavní účel naučit žáka bezpečně sjíždět vodní tok i mnoho synergických efektů, jak plyne z jeho možných dílčích cílů. Lze do něj projektovat řadu mezipředmětových vztahů. Primárně se nabízí ekologická výchova. Kurz je realizován v přírodním prostředí v kulturní krajině, která byla po staletí ovlivňována lidskou činností, lze zde tedy úspěšně poukázat na ovlivňování životního prostředí člověkem jak v pozitivním, tak v negativním směru a doplnit tak informace z předmětu ekologické výchovy o praktické ukázky. S tím souvisí i ostatní přírodovědné předměty (přírodopis, biologie, botanika).

Dále nelze opomenout vztah vodní cesty k historii. Od počátků lidského osídlení byly řeky využívány jako zdroj vody, obživy, energie a transportních možností. Proto jsou zde zaznamenávány stopy po prvotním osídlení a v pozdějších dobách okolo řek vznikaly sídelní útvary. Díky tomu všechny vodní toky procházejí řadou historických měst. V našich podmínkách je nejvyužívanější řekou Vltava, která v této oblasti nabízí nepřeborné množství podnětů pro doplnění výuky dějepisu. Jako základní můžeme zmínit fakt, že protéká historickým jádrem Českého Krumlova, které pro svůj význam bylo prohlášeno za památku UNESCO, a rovněž se dotýká oblastí prvních keltských osídlení u Třísova a Dívčího kamene. I na ostatních řekách využívaných pro vodní turistiku v České republice najdeme mnoho míst s bohatou historií. Jako příklady můžeme jmenovat hrad Rábí, hrad Strakonice a historické město Písek na řece Otavě, historická města Tábor a Bechyně na Lužnici, Kácov a Týn nad Sázavou na Sázavě a další. Splouvání řek je v důsledku toho možné doplnit o řadu exkurzí s historickou tematikou.

Vodácký kurz lze doplnit o další mezipředmětové vztahy, které na první pohled nejsou zcela zřejmé. Je to například vztah k fyzice. V průběhu splouvání vodního toku může pedagog demonstrovat teoretické poznatky fyziky na ovládání plavidla, vysvětlit chování toku, vznik meandrů, působení Coriolisovy síly a vznik vodních vírů, vln a peřejí na základě hydrodynamických zákonů. Může tak prakticky demonstrovat

⁴⁹ Srov. ANDRESEN, L.; BOUD, D.; COHEN, R. Experience-based learning. In: FOLEY, G. (ed.) *Understanding Adult Education and Training*. Second Edition. Sydney: Allen & Unwin, s. 225.

⁵⁰ Srov. KALNICKÝ, J. *Systémová andragogika*, s. 7-10.

Pascalovy a Archimedovy zákony a vysvětlit základní pravidlo, že fyzika je popisem přírodních zákonů pomocí matematiky. Dalším příkladem takových mezipředmětových vztahů je spojitost s energetikou, jež lze ilustrovat na vodních dílech (přehrady, jezy, malé vodní elektrárny, mlýny).

2.4 OSOBNOST PEDAGOGA/INSTRUKTORA PRO VODNÍ TURISTIKU

Z výše zmíněných cílů a metod vyplývají požadavky na osobnost organizujícího pedagoga a doprovázejícího instruktora vodní turistiky. Vzhledem k tomu, že pedagog své nedostatky v kterémkoli ohledu (vážícímu se ke kurzům vodní turistiky) supljuje instruktorem, budeme hovořit o požadavcích na osobnost instruktora, který by je tak měl splňovat v co nejširším měřítku.

Hlavním požadavkem na osobnost instruktora je odbornost v oblasti vodní turistiky (na všech dostupných plavidlech) doložitelná platným oprávněním. Instruktor musí být schopen své znalosti předávat, naučit, tedy být pedagogem a rádcem, který objektivně hodnotí, opravuje a povzbuzuje.⁵¹ Je nutné, aby byl schopen prosazovat svůj odborný názor (primárně v ohledu na posouzení bezpečnosti). K požadovaným schopnostem řídit a vést skupinu výrazně dopomůže kladný vztah k lidem, schopnost empatie, pochopení pro zvláštnosti spojené s různými věkovými skupinami a komunikativnost.⁵² Nutností je schopnost motivovat, dobře odhadnout fyzické dispozice ve vztahu k vodnímu terénu a schopnost okamžitě a flexibilně řešit nečekané situace. Instruktor by dále měl být inteligentní, pracovitý, spravedlivý, vyrovnaný a zastávat společensky žádoucí postoje a návyky. Dále by měl znát všechny mezioborové vazby vztahující se k vodní turistice a sledovatelné cíle, pro jejichž naplňování by měl používat vhodné metody.

Ideální instruktor či vedoucí kurzu by na základě výše zmíněného měl být dobrým sportovcem a učitelem v oblasti vodních sportů. Z praktického hlediska by měl být dobrým organizátorem se schopností rychlé racionální úvahy i v krizových situacích. Závěrem lze říci, že výše uvedené požadavky by měl splňovat zkušený pedagog volného času.

⁵¹ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 75.

⁵² Srov. PÁVKOVÁ J. Požadované osobnostní charakteristiky pedagogů volného času a vychovatelů. In HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s.132-135.

2.5 LEGISLATIVA PRO ORGANIZOVÁNÍ KURZŮ VODNÍ TURISTIKY

Pro celistvé uchopení problematiky kurzů vodní turistiky je nutné zmínit legislativní ustanovení vážící se k využívání vodních cest, tedy vodní zákon (Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů), vyhlášku o plavební bezpečnosti (Vyhláška č. 344/1991 Sb., tzv. Řád plavební bezpečnosti) a zákon o vnitrozemské plavbě (Zákon č. 114/1995 Sb. ze dne 25. května 1995). Pro ucelení právního rámce kurzů vodní turistiky je dále nutno aplikovat vybrané zákony a vyhlášky vážící se ke školou organizovaným činnostem s dětmi na kurz vodní turistiky (Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, Vyhláška č. 106/2001 Sb. ve znění vyhlášek č. 148/2004 a č. 320/2010 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, Vyhláška č. 410/2005 Sb. ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb. O hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a Metodický pokyn MŠMT č.j. 37 014/2005 – 25 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí).

2.5.1 Zákony a vyhlášky uplatnitelné ve vodní turistice

Ve většině zákonů vážících se k pohybu na vodě jsou zakotvena pravidla platící pro motorová plavidla. Vodní zákon stanovuje mimo jiné i podmínky uplatňované všeobecně na vodních tocích. Tato legislativní regulace se bohužel vztahuje na všechny typy plavidel. Z praxe však vyplývá, že je velmi obtížné uvedenou legislativu uplatňovat v případě malých turistických plavidel, jejichž rozměry jsou neporovnatelné s velkými a hospodářsky využívanými plavidly. V oblasti vodní turistiky jsou také velmi podstatné ve vodním zákoně ukotvené podmínky pro vyhlášení stupňů povodňové aktivity (dále jen SPA) a definice vodních toků a plavidel,⁵³ a to především v kontextu související vyhlášky Ministerstva dopravy a zdrojů stanovující podmínky pro užívání povrchových vod k plavbě, z nichž lze takto vyvodit zákaz splouvání jakýchkoli vodních toků při platném vyhlášení 2. a 3. SPA.⁵⁴

V tomto ohledu je na místě zmínit Řád plavební bezpečnosti, který svou koncepcí určuje podmínku odklizení plavidel před dosažením vyšších SPA a dále určuje signální značení zákazů, příkazů, omezení a dalších všeobecně při plavbě na všech tocích

⁵³ Srov. Zákon 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění platném od 1.1.2014.

⁵⁴ Srov. Vyhláška č. 241/2002 Sb., o stanovení vodních nádrží a vodních toků, na kterých je zakázána plavba plavidel se spalovacími motory, a o rozsahu a podmínkách užívání povrchových vod k plavbě, ve znění platném k 4.3.2014.

platných specifik⁵⁵ a upozornit na Zákon o vnitrozemské plavbě, jenž je novelizován a definuje provoz na vodních cestách v ohledu na vedoucí osobu.⁵⁶

2.5.2 Zákony a vyhlášky uplatnitelné při školních kurzech vodní turistiky

Mezi legislativní opatření, která je nutno zohlednit při plánování a realizaci kurzů vodní turistiky, patří prvořadě Zákon o ochraně veřejného zdraví. Zde jako příklad můžeme uvést hygienické požadavky na vodu⁵⁷, které v ohledu na Vyhlášku o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti určují zabezpečení pitné vody v dostatečném množství pro pití, hygienu, vaření a vše s tím související. Tím kladou nárok na zajištění ubytování v tábořištích s dostatečnou vybaveností. Dále zákon vymezuje hygienické požadavky na prostor a podmínky výchovy, vzdělávání a zotavovací akce pro děti a mládež, kde definuje požadavky na organizátora akce, a to především ve smyslu zdravotní způsobilosti jeho i účastníků.⁵⁸ Zmíněná vyhláška nám oproti tomu stanoví hranice pro zpracování režimu dne,⁵⁹ kde zohledňuje počasí, fyzickou zdatnost a míru dovednosti účastníků pro koupání dětí, a to vždy za dohledu pedagoga, a předkládá vzorový posudek o zdravotní způsobilosti v přílohách.⁶⁰

Vyhlášku o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých je nutno respektovat při plánování akce, především v ohledu na stanové 3m² pro jednu osobu při ubytování ve vnitřních prostorách, například pokud zvolíme ubytování v chatkách.⁶¹

Nejdůležitějším právním rámcem, který určuje podobu kurzu a jako jediný pracuje s problematikou vodní turistiky organizované školou, je Metodický pokyn MŠMT. V části Sportovně vzdělávacích kurzů výslovně pracuje s vodní turistikou a vytyčuje odpovědnost jednoho pedagogického pracovníka vůči počtu plavidel (5 kánoí, 5 kajaků, dvě pramice či rafty).⁶² Jeden pedagogický pracovník odpovídá za 10 žáků na kánoích,

⁵⁵ Srov. Vyhláška 344/1991 Sb., o řádu plavební bezpečnosti na vnitrozemských vodních cestách České a Slovenské federativní republiky, ve znění platném k 4.3.2014.

⁵⁶ Srov. Zákon 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění nabývajícím účinnost až od 1.1.2015

⁵⁷ Srov. Zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění platném od 14.7.2000. Část první, Hlava II.

⁵⁸ Srov. Tamtéž.

⁵⁹ Srov. Kapitola 2.1.1.

⁶⁰ Srov. Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění platném od 2.3.2001.

⁶¹ Srov. Vyhláška č. 410/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění platném od 4.9.2005.

⁶² Srov. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů na školách a školních zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, ve znění platném od 22.12.2003.

5 žáků na kajacích a v případě raftů za 12 osob.⁶³ Tento metodický pokyn dále udává nutnost dbát na poučení žáků o vhodném vybavení na kurz, nezbytnost jeho kontroly, uplatňování zřetele k úrovni pohybových schopností a dovedností žáků a k jejich zdravotnímu stavu, stanoví povinnost uskutečnění předchozího výcviku. Neopomíjí požadavek přihlídnutí vždy k aktuálním povětrnostním podmínkám. Specificky pro vodní turistiku je v rámci obsahu tohoto dokumentu uvedena nutnost vybavit žáky plovací vestou a v případě vyšší obtížnosti řeky i přilbou. Jednou z právně nejpodstatnějších částí je určení odpovědnosti pedagoga za činnost instruktorů a zhodnocení trasy (vodáckého terénu a jeho stavu).⁶⁴

2.6 BEZPEČNOST VE VODNÍ TURISTICE

Zajistit bezpečnost na kurzu znamená primárně si uvědomit „veškerá“ rizika a následně s nimi umět pracovat. Obecně se nebezpečí při vodní turistice rozděluje na nebezpečí subjektivní a objektivní, přičemž základním rozdílem je ovlivnitelnost daného nebezpečí člověkem.⁶⁵ V případě, kdy nebezpečná situace nastane, přichází na řadu nutnost záchrany, kdy základním dělením je záchrana druhé osoby a sebezáchrana.⁶⁶

2.6.1 Subjektivní příčiny nebezpečí

Subjektivní příčinou nebezpečí se běžně rozumí podcenění přípravy či dané situace člověkem. Jde o taková rizika, která lze významně snížit, například volbou terénu úměrně ke svým schopnostem a dovednostem. V případě kurzu organizovaného školou by měl organizátor určovat obtížnost toku podle věku účastníků a vybírat takovým způsobem, aby i fyzicky nejméně zdatný účastník akci zvládl. Přecenění schopností značně ohrožuje průběh akce a přílišné sebevědomí pak v krajním případě ohrožuje i zdraví a život účastníků.

Druh vybavení a jeho stav je taktéž potenciální příčinou subjektivního nebezpečí, kdy je nutné opět zvážit schopnosti účastníků a materiál v průběhu kurzu kontrolovat. Nevhodný typ plavidla použitý do obtížnějšího charakteru toku, nedostatečný výtlač vest na divoké vodě, nepoužití přileb na nepřehledné řece či absence neoprenového

⁶³ Srov. Kapitola 2.1.1.

⁶⁴ Srov. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů na školách a školních zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, ve znění platném od 22.12.2003.

⁶⁵ Srov. BÍLÝ, M.; KRAČMAR, B.; NOVOTNÝ, P. *Kanoistika*, s. 103.

⁶⁶ Srov. PTÁČEK, P. *Záchrana z válce*, s. 18-45.

obleku při splouvání řek s velmi nízkou teplotou vody zvyšuje bezpečnostní riziko stejně jako vadný materiál.

Neznalost a nezkušenost je dalším z hlavních příkladů příčin subjektivního nebezpečí, které vychází z osobnosti organizátora i účastníka.⁶⁷ Organizátor volí program a náplň kurzu a měl by dbát na dostatečný obsah základního výcviku. Absence podstatných informací či adekvátního nácviku může vést k ohrožení účastníka (např. při nevhodné manipulaci s převrnutou lodí v proudu). Stejnou měrou mohou být snižována bezpečnostní rizika, pokud pedagog či instruktor jednoznačně určuje pravidla chování na vodě a následně je vyžaduje a kontroluje.⁶⁸

Samozřejmostí pro vyloučení rizik spojených s vodní turistikou je výběr účastníků. Každý, kdo se vydává do takto těsného kontaktu s vodním prostředím, musí umět plavat a pokud nemá zkušenost s plaváním v tekoucí vodě, je nutné, aby před zahájením kurzu, nejdéle při základním výcviku, plavání v řece vyzkoušel. Dalším kritériem je fyzický stav, kdy je velká pravděpodobnost, že nemocný či oslabený člověk nevydrží fyzickou ani psychickou zátěž spojenou s turistickou činností.

Organizátor kurzu v roli vedoucího a jeho osobnost má taktéž v tomto směru velký vliv na bezpečnost akce. Předpokladem je soudnost a schopnost učinit okamžitá rozhodnutí.⁶⁹ V momentě, kdy vedoucí kurzu spolupracuje s instruktorem vodní turistiky, je nutná jejich kooperace a jednota v oblasti programu a vlastní realizace kurzu. Osobnost instruktora je stejně důležitá jako osobnost pedagoga. Instruktor může lépe zhodnotit objektivní nebezpečí (viz níže), ovšem v případě, kdy nedisponuje potřebnými výše zmíněnými vlastnostmi, schopnostmi a zkušenostmi, může být další příčinou subjektivního nebezpečí.

2.6.2 Objektivní příčiny nebezpečí

Bezpečnostní rizika spojená s přírodními podmínkami, které nemůže člověk eliminovat, jsou objektivní příčinou nebezpečí. Při vodní turistice mezi taková rizika nutně patří stav vodního terénu (aktuální průtok vody, hrozící stupně povodňové aktivity, stav břehů, množství překážek v korytě, aktuální stav jezů – eventuelní opravy vodních staveb), situace v místě ubytování (stav ubytovacích prostorů, dostupnost pitné vody, dostatečná veřejná infrastruktura a dosažitelnost nemocničních zařízení) a počasí

⁶⁷ Srov. ŠKRANC, J. et al. *Záchrana na divoké vodě*, s. 5.

⁶⁸ Srov. DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika*, s. 60.

⁶⁹ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 47.

(souvislý déšť, vichřice a bouřky).⁷⁰ Objektivní příčiny nebezpečí ovšem nemusí nutně pramenit z všeobecně nepříjemných situací. Co se týká vodního terénu, zvyšujeme riziko úrazu, například pokud vybereme běžně málo vodnatou řeku v období dlouhého sucha, a riskujeme tak dlouhý pochod suchým a balvanitým korytem s lodí v ruce.

Tato rizika nemůžeme ovlivnit v kontextu jejich příčiny, ovšem můžeme jim předcházet a následně s nimi musíme pracovat.⁷¹ Pokud vybereme řeku nízkého charakteru obtížnosti a informujeme se o momentálním stavu koryta (časopis Vodácký magazín Hydro, který reaguje na aktuální dění na tocích v Čechách i zahraničí, Hydrometeorologický ústav, povodí dané řeky, zabezpečující subjekt – firma, klub a další), výrazně snižujeme objektivní příčiny nebezpečí přímo plynoucí ze zvoleného vodního terénu.

Způsob jak se vyvarovat většině objektivních rizik spočívá v dostatečné přípravě. Vždy bychom si měli uvědomit, že nezáleží jen na průtoku vody, ale například také na šířce koryta a že výrazným činitelem v této oblasti je počasí. Podle počasí lze vybrat vhodný druh ubytování (namísto ve stanech zvolíme chatky či ubytování ve školních tělocvičnách), ideálně takový, který je prověřený vlastní zkušeností či podle referencí odpovídá všem nárokům, tím můžeme předcházet některým zdravotním rizikům.

V souvislosti s obavami o zdraví kurzistů je vhodné vybírat řeku podle jejího charakteru, který může určovat teplotu vody (horské řeky a potoky budou chladnější než nížinné řeky), eventuálně klást větší nároky na ochranné pomůcky, jejichž součástí může být neoprenový oblek. Při plánování denních etap je potřeba připravit náhradní program pro případy náhlých změn toku (náhlá změna počasí, tendence zvýšení vodní hladiny).

Je důležité si uvědomit, že při přílišné nepřízni přírodních podmínek, kterým již nelze předejít, může být program změněn a s tímto počítat při sestavování seznamu potřebných věcí pro žáky a při domluvě se zabezpečujícím subjektem. U tohoto subjektu lze vždy operativně dojednat eventuelní výměnu typu plavidel v průběhu kurzu či doplnění ochranných prostředků v případě potřeby. Hrozící povodeň je pak samozřejmě impulsem k okamžitému zrušení celého kurzu či k uspořádání kompletního náhradního program (vodní turistiku lze trénovat na stojatých vodách rybníků apod.).

⁷⁰ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 46.

⁷¹ Srov. BÍLÝ, M.; KRAČMAR, B.; NOVOTNÝ, P. *Kanoistika*, s. 103.

2.7 ZÁCHRANA A SEBEZÁCHRANA

Není možné zcela eliminovat veškerá rizika spojená s vodní turistikou. Jak již bylo zmíněno, některým příčinám lze předejít, jiné minimalizovat, ovšem vždy jisté nebezpečí zůstává. Dostatečným zabezpečením se tedy rozumí i příprava na potenciální rizikové situace.⁷² Kdokoli pohybující se na vodě by měl znát hrozící rizika a způsob řešení krizových momentů, kdy je potřeba zachraňovat ve vodním prostředí sebe či druhé. Vedoucí kurzu vodní turistiky by měl být poučen a schopen takové záchrany, eventuelně suplovat absenci vlastních dovedností záchrany licencovaným instruktorem.

Záchrana při vodní turistice může mít mnoho podob. Základním dělením je sebezáchrana, záchrana ze břehu a záchrana z vody. Sebezáchrana vychází z předpokladu, že je člověk nacházející se v nebezpečné situaci při vědomí a je schopen zachovat klid.⁷³ Jde o zásady určující ideální způsob opuštění lodi (např. nutnost uvolnění popruhů v klečení, situace kdy lze a nelze eskymovat)⁷⁴, plavání v rychle tekoucí vodě (na zádech po proudu s mírně pokrčenýma nohama), plavání v řece s převrženou lodí (např. nikdy neotáčíme loď v proudu a vždy plaveme za ní) apod.⁷⁵

Běžně se uvádí soubor pravidel, která určují chování zachránce. Všeobecná pravidla se týkají záchranného materiálu a jeho použití (házečí pytlík, vesta apod).⁷⁶ Specifická pravidla udávají situace, kdy je nutná záchrana ze břehu a kdy z vody.

Při záchrance ze břehu, která je ideální v momentě dostatečného časového prostoru, je nutné například vybrat vhodné místo, připravit prostředky (házečí pytlík, lano přes řeku apod.) a dodržet zásady komunikace s tonoucím a způsobu jeho vytažení. V takových případech lze využít způsob záchrany hodem záchranného lana, upoutaným zachránce či upoutaným plavidlem.⁷⁷

Není-li možné připravit vše potřebné k úspěšné záchrance organizované ze břehu, je nutné vstoupení do vody bez předešlého zabezpečení. Taková záchrana taktéž podléhá pravidlům, která udávají způsob vstupu do vody, způsob plavání zachránce, pomoc tonoucímu při plavání, vyproštění z lodi, využití různých jiných předmětů k záchrance a další.⁷⁸ Výběr možné záchrany vždy podléhá dané situaci, a to takovým

⁷² Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 48.

⁷³ Srov. SOTTNER, M. *Zachraňujeme. Vodácký magazín Hydro*, 2014, č. 1, s. 56-57.

⁷⁴ Pozn. Eskymáckým obratem se rozumí technika otáčení zvrhnutého kajaku do původní pozice za pomoci kajakářových vlastních sil.

⁷⁵ Srov. ŠKRANC, J. et al. *Záchrana na divoké vodě*, s. 48.

⁷⁶ Srov. Kapitola 1.4.3.

⁷⁷ Srov. PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*, s. 63-71.

⁷⁸ Srov. ŠKRANC, J. et al. *Záchrana na divoké vodě*, s. 36-47.

způsobem, aby nebyl ohrožen život a zdraví dalších jedinců (ani život záchrance). Jako příklad výběru metody v kontextu situace lze uvést moment potřeby záchranu z vodního válce. Jedná se o specifický vodní útvar, který na základě síly vody, tahu vody a délky útvaru v některých případech neumožňuje sebezáchranu a v případě použití metod záchranu z vody bez upoutání může záchránce dostat do situace tonoucího.⁷⁹

2.8 FINANČNÍ NÁROČNOST ŠKOLNÍCH KURZŮ VODNÍ TURISTIKY

V dnešních ekonomických podmínkách je málokterá škola v situaci, kdy může dotovat jakékoli kurzy a mimoškolní aktivity. Většina nákladů souvisejících s kurzem je přenesena na žáka, potažmo na rodiče, a proto nelze tyto aktivity nastavit jako povinné. S tím souvisí řada komplikací při organizaci kurzu. Organizátor se v důsledku toho snaží najít optimální variantu potřebných služeb ve vztahu k ceně. Musí zajistit patřičný rozsah a kvalitu služeb s ohledem na finanční možnosti tak, aby organizovaný kurz byl dostupný pro většinu žáků ve třídě, a zároveň, aby nebyla ohrožena bezpečnost. Na to reaguje řada ekonomických subjektů zabývajících se vodními sporty a půjčováním sportovního vybavení.

Zdánlivě nejlevnější variantou je uskutečnění kurzu s vlastním vodáckým vybavením. V dnešní době je jen málo škol, které disponují dostatečným množstvím vodáckého vybavení z důvodu velké finanční náročnosti spojené s celoročním uskladněním a údržbou vlastní loděnice. Přestože nemusí škola platit půjčovné za materiál, musí zajistit jeho přepravu, doprovodné vozidlo s personálem. Když rozpočítáme do ceny kurzu i náklady na provoz loděnice a zohledníme její minimální využití v průběhu roku (zpravidla škola organizuje 1-3 kurzy ročně), tak je výsledná cena mnohdy vyšší než při zajištění kurzu komerčním subjektem.

Další variantou je využití možností některého vodáckého klubu v místě sídla školy. Tato varianta nutně závisí na osobních kontaktech pracovníků školy s daným klubem. Dále zde vzniká řada komplikací s dopravou materiálu, jeho množstvím a kvalitou instruktorů. Velkou nevýhodou tohoto řešení je malá flexibilita poskytovatele. Termín se přizpůsobuje vždy možnostem klubu. Oproti těmto nevýhodám ovšem stojí velmi nízká cena.

Trendem dnešní doby je obrátit se na privátní subjekt, který zajistí buďto pouze zapůjčení a dopravu materiálu, či komplexní organizaci a materiálové zajištění kurzu

⁷⁹ Srov. PTÁČEK, P. *Záchrana z válce*, s. 19.

v rámci nabízených služeb. Výhodou tohoto řešení je možnost výběru profesionální firmy, kterou lze vázat smluvními podmínkami k dodržení všech školou požadovaných nároků. Škola se stává klientem, kterému je vyhověno ve všech směrech, včetně poskytnutí licencovaného instruktora. Jedinou nevýhodou tohoto řešení je vyšší cena. V rámci srovnávání finanční náročnosti kurzů pořádaných školou v průběhu školního roku (lyžařský kurz, cyklistický kurz apod.) vychází ovšem náklady na kurz vodní turistiky velmi příznivě.⁸⁰

⁸⁰ Pozn. Cenové srovnání vychází z prostudování cenových nabídek komerčních subjektů v odkazech online: *Půjčovny lodí* [online]. České Budějovice: Občanské sdružení iVltava [cit. 2014-03-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.ivltava.cz/sluzby/pujcovny-lodi>>.

3 ANKETA

Pro lepší orientaci v problematice začleňování kurzů vodní turistiky do výuky na základních a středních školách a pro dokreslení situace na poli názorů pedagogů k organizaci takového kurzu jsem zrealizovala anketní šetření. V anketě jsem zvolila metody standardního kvantitativně orientovaného pedagogického výzkumu, které umožňují názornou prezentaci získaných dat.

3.1 PŘÍPRAVA ŠETŘENÍ

Otázky, na které šetření hledá odpověď, vycházejí z obsahu dílčích kapitol této práce, tedy reflektují teoretické poznatky v oblasti problematiky vodní turistiky s nastavením požadavků školních zařízení (na základě cílů a legislativy) v kontextu pedagogiky volného času. Hlavním okruhem otázek vyplývajících z textu této práce jsou frekvence dosavadního zařazování vodní turistiky do výuky, způsoby jejího zařazení a postoje pedagogů vůči kurzům vodní turistiky.

Pojmeme-li přípravu anketního šetření v duchu standardního výzkumu, můžeme stanovit výzkumný problém jako následující 3 otázky. Jaká je frekvence zařazování vodní turistiky do výuky na základních a středních školách? Jakým způsobem ji školy zařazují? Jaké jsou postoje pedagogů k vodní turistice? Takové výzkumné problémy lze označit za deskriptivní a určit tak nejvhodnější způsob pro získání odpovídajících dat.⁸¹ V našem případě půjde o metodu dotazování, a to na základě uzavřených otázek⁸² a škálování.

Před sestavením samotné ankety jsem definovala kategoriální proměnné, kterými, vycházíme-li z této práce, je pravidelnost zařazení vodní turistiky do výuky (pravidelně, nepravidelně, nikdy) a typ školy, na níž pedagog působí (základní nebo střední škola). Měřitelné proměnné v tomto šetření lze identifikovat jako míru kladného či záporného postoje pedagoga k výrokům vztahujícím se k vodní turistice, jejím cílům a významu z hlediska doplňku výuky. Tyto proměnné budou vyjádřeny na škále (od zcela souhlasím po zcela nesouhlasím). V druhé řadě jsem stanovila předpoklad závisle proměnných a nezávisle proměnných, kdy vycházíme-li z textu věnujícímu se nárokům na osvojení technických dovedností v ohledu na výběr plavidla,⁸³ lze předpokládat, že forma zařazení vodní turistiky do výuky (kurz, výlet či seznámení s vodní turistikou

⁸¹ Srov. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 56.

⁸² Srov. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*, s. 107-109.

⁸³ Srov. Kapitola 1.4.1.

během jiné akce) bude nezávisle proměnnou a preference typu plavidel (kanoe, nafukovací lodě pro dvě osoby, rafty) se stane závisle proměnnou. Taktéž předpokládám, že nezávisle proměnnou je míra zájmu pedagoga o vodní turistiku a kladný či záporný postoj k naplňování některých cílů vodáckých kurzů je závisle proměnná.

Skupina respondentů, jejímž základním souborem je množina pedagogických pracovníků ze základních a středních škol, byla pro účely této práce vybrána pouze z oblasti působení v Jihočeském kraji, a to z důvodu dostupnosti vodní turistiky a ideálních podmínek pro realizaci vodáckých kurzů.⁸⁴ Z celkového počtu 256 základních škol a 92 středních škol včetně gymnázií v Jihočeském kraji⁸⁵ jsem získala data vždy od 30 škol, tedy 30 pedagogických pracovníků ochotných anketu vyplnit.⁸⁶ Celkový počet je tudíž 60 respondentů.

3.1.1 Sestavení ankety

Po výše zmíněné přípravě šetření jsem vytvořila řadu otázek (v první fázi otevřených), na které jsem následně vytvořila množinu odpovědí. Tyto alternativy jsem dále přehodnotila v ohledu na vlastní zkušenost a dostupné informace na webových stránkách některých základních a středních škol, které zde uveřejňují činnosti pořádané školou a školní vzdělávací program, přičemž jsem u některých původně uzavřených otázek umožnila vlastní odpověď. Dále jsem z otázek sledujících subjektivní postoje respondentů zkonstruovala výroky, na něž lze odpovídat zcela souhlasím, souhlasím, nemám vyhraněný názor, nesouhlasím a zcela nesouhlasím (Likertovy škály).⁸⁷

Pro ověření srozumitelnosti a smysluplnosti otázek jsem je nejprve osobně předložila ve formě sondy skupině deseti respondentů. Sledovala jsem, jakým způsobem otázkám a výrokům rozumí, jak časově náročná anketa je a jaký čas tráví nad jednotlivými otázkami. Díky této fázi šetření jsem některé dílčí výroky přeformulovala, některé otázky jsem vyhodnotila jako bezpředmětné a odstranila je, několik jich přidala pro úplnost a u některých znemožnila vlastní odpověď tak, abych s nimi mohla dále pracovat a zajistila, že anketa bude vyhodnotitelná.

⁸⁴ Srov. Kapitola 2.1.1. a kapitola 1.3.

⁸⁵ Pozn. Dle rejstříku škol: *Rejstřík škol a školských zařízení* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [cit. 2014-02-05]. Dostupné na WWW: <<http://rejskol.msmt.cz>>.

⁸⁶ Pozn. Jiří Pelikán je v Základech empirického výzkumu pedagogických jevů toho názoru, že respondent anketu vyplňuje za předpokladu vlastní motivace, tedy potřeby se k tématu vyjádřit z důvodu zájmu o tuto oblast.

⁸⁷ Srov. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 110-111.

Jako příklad lze uvést odstranění množiny výroků v druhé části ankety, které sledovaly postoje pedagoga k dílčím cílům kurzů vodní turistiky, neboť se ukázalo, že respondenti považují za žádoucí na ně reagovat zcela souhlasně, aniž by o daném výroku více přemýšleli. Vytvořila jsem tedy výrok o specifických cílech kurzů vodní turistiky, který obsahuje důležité body původních výroků⁸⁸ a dopředu nedává možnost zvolit zjednodušenou formu kladné odpovědi.

3.1.2 Položky v anketě

Jednotlivé položky ankety jsem rozdělila do čtyř bloků, které předkládám v následujícím výčtu. Tyto bloky jsou podkladem pro zpracování výsledků v kapitole 3.3.

1. blok položek v anketě tvoří uzavřené otázky, které sledují základní informace o respondentech a škole, na které působí. Jedná se o otázky se dvěma možnostmi odpovědi (č. 1: základní škola / Střední škola, č. 2.-4.: ano/ne):

1.	Na jakém typu školy působíte?
2.	Organizujete sportovní školní akce?
3.	Máte zkušenost s vodní turistikou?
4.	Pořádá Vaše škola vícedenní školní akce se sportovní náplní?

2. blok tvoří otázky zaměřené na frekvenci zařazování vodní turistiky ve srovnání se zařazováním tématicky jiných turistických kurzů. Tyto otázky mají 3 alternativy odpovědi (pravidelně / nepravidelně / nikdy):

5.	Zařazujete cykloturistiku do výuky?
6.	Zařazujete pěší turistiku do výuky?
7.	Zařazujete vodní turistiku do výuky?

3. blok sleduje u respondentů, kteří zařazují vodní turistiku do výuky, formy jejího zařazení. Jde o uzavřené otázky se 3 typy odpovědi (č. 8: kurz / výlet / v průběhu jiné akce, č. 9: kanoe / rafty / nafukovací lodě pro dvě osoby):

8.	Jakou formou zařazujete nejčastěji vodní turistiku do výuky?
9.	Jaká plavidla pro tyto akce volíte nejčastěji?

⁸⁸ Viz kapitola 2.2.

4. blok je tvořen škálovými položkami, které umožňují vyjádřit názor pedagoga na kurzy vodní turistiky (možnosti vyjádření jsou zde vždy na pětistupňové škále od zcela souhlasím po zcela nesouhlasím):

1.	Vodní turistika je žádaná studenty naší školy.
2.	Vodní turistika je atraktivní sportovní činnost.
3.	Vodní turistika je žádaná pedagogem/pedagogy.
4.	Vodní turistika je náročnější na organizaci než jiné typy turistiky.
5.	Kurzy/výlety vodní turistiky jsou finančně náročné.
6.	Kurzy/výlety vodní turistiky mají větší bezpečnostní rizika než jiné sportovní kurzy.
7.	Kurzy/výlety vodní turistiky rozvíjejí schopnost spolupráce mezi žáky.
8.	Kurzy/výlety vodní turistiky umožňují pedagogovi poznat žáky mimo školní prostředí.
9.	Kurzy/výlety vodní turistiky sledují specifické výchovně-vzdělávací cíle.
10.	Seznámení s vodní turistikou motivuje žáky k zapojení vodní turistiky do svých volnočasových aktivit.
11.	Hlavním důvodem pro zařazení vodní turistiky do výuky je vlastní zkušenost pedagoga.
12.	Hlavním důvodem pro NEzařazení vodní turistiky do výuky je obava vedení školy o bezproblémový průběh akce.

3.2 REALIZACE ANKETNÍHO ŠETŘENÍ

Anketní šetření jsem realizovala dvoufázově. V první fázi jsem vybrané kontakty (podle výše zmíněných kritérií) oslovila telefonicky a tím zajistila úspěšnost v návratnosti ankety, kterou v druhé fázi respondenti obdrželi v digitální formě a po vyplnění ji zaslali zpět.

Přestože byl tento způsob časově velmi náročný (bylo třeba přizpůsobit se rozvrhu jednotlivých pedagogů při telefonickém kontaktu, který mnohdy probíhal několikrát), zajistil vysoké procento návratnosti. V případech, kdy respondent měl zájem o spolupráci na tomto šetření, obvykle zaslal vyplněnou digitální verzi do jednoho týdne. Pro získání dat od požadovaného množství respondentů jsem oslovila 48 škol základních a 40 škol středních (včetně víceletých gymnázií). Což lze vyjádřit jako 62,5 % úspěšnosti navrácení ankety u základních škol a 75 % úspěšnosti u středních škol a víceletých gymnázií.

3.3 VÝSLEDKY

Výsledky ankety jsou zpracované dle bloků a jednotlivých otázek do tabulek. Četnost odpovědí je vyjádřena absolutní hodnotou a následně relativní hodnotou v procentech.

Tab. 1: otázky informačního charakteru (1. blok otázek)

č.otázky	ZŠ absolutní hodnota		ZŠ relativní hodnota		SŠ absolutní hodnota		SŠ relativní hodnota	
	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
1	30		100,00 %		30		100,00 %	
2	21	9	70,00 %	30,00 %	23	7	76,67 %	23,33 %
3	29	1	96,67 %	3,33 %	30	0	100,00 %	0,00 %
4	28	2	93,33 %	6,67 %	28	2	93,33 %	6,67 %

Z tab.1 vyplývá, že ve zvoleném vzorku respondentů jak na základních školách, tak na středních školách je vysoké procento pedagogických pracovníků, kteří působí ve školském zařízení, kde se organizují sportovní a vícedenní akce, a zároveň mají zkušenosti s vodní turistikou.

Tab. 2: frekvence zařazování druhů turistiky do výuky (2. blok otázek)

č. otázky	ZŠ absolutní hodnota			ZŠ relativní hodnota v %			ZŠ celkem ano	ZŠ v %
	pravidelně	nepravidelně	nikdy	pravidelně	nepravidelně	nikdy		
5	19	10	1	63,33 %	33,33 %	3,33 %	29	96,67 %
6	20	10	0	66,67 %	33,33 %	0,00 %	30	100,00 %
7	12	11	7	40,00 %	36,67 %	23,33 %	23	76,67 %
č. otázky	SŠ absolutní hodnota			SŠ relativní hodnota v %			SŠ celkem ano	SŠ v %
	pravidelně	nepravidelně	nikdy	pravidelně	nepravidelně	nikdy		
5	16	12	2	53,33 %	40,00 %	6,67 %	28	93,33 %
6	18	12	0	60,00 %	40,00 %	0,00 %	30	100,00 %
7	19	8	3	63,33 %	26,67 %	10,00 %	27	90,00 %

V této tabulce můžeme porovnat četnost zařazování jednotlivých druhů turistických akcí. Z uvedeného vyplývá, že *pravidelně* do výuky zařazují základní školy nejvíce *pěší* turistiku a nejméně turistiku *vodní*. Je zde také nejvyšší procento respondentů, kteří vodní turistiku nezařazují *nikdy*. Na středních školách *pravidelně* zařazují nejvíce vodní turistiku a nejmenší počet respondentů zařazuje *pravidelně* cykloturistiku. Porovnáme-li typy turistických akcí zařazovaných *nepravidelně*, pak vodní turistika má nejnižší zastoupení. V rámci srovnání středních a základních škol je procento pro *pravidelné* zařazování vodní turistiky do výuky výrazně vyšší u středních škol a procento

nezařazování *nikdy* je u školského zařízení středního vzdělávání výrazně nižší než u základních škol.

Tab. 3: otázka určená pouze pro kategorii respondentů, kteří vodní turistiku zařazují pravidelně a nepravidelně, sleduje formy zařazení (3. blok otázek)

č. otázky	ZŠ absolutní hodnota			ZŠ relativní hodnota v %			ZŠ celkem	ZŠ celkem v %
	kurz	výlet	jiná akce	kurz	výlet	jiná akce		
8	10	11	2	43,48 %	47,83 %	8,70 %	23	100,00 %
č. otázky	SŠ absolutní hodnota			SŠ relativní hodnota v %			SŠ celkem	SŠ celkem v %
	kurz	výlet	jiná akce	kurz	výlet	jiná akce		
8	15	12	0	55,56 %	44,44 %	0,00 %	27	100,00 %

Tab. 4: otázka určená pouze pro kategorii respondentů, kteří vodní turistiku zařazují pravidelně a nepravidelně, sleduje preferenci při volbě jednotlivých typů plavidel (3. blok otázek)

č. otázky	ZŠ absolutní hodnota			ZŠ relativní hodnota v %			ZŠ celkem	ZŠ celkem v %
	kanoie	rafty	pálavy	kanoie	rafty	pálavy		
9	8	15	0	34,78 %	65,22 %	0,00 %	23	100,00 %
č. otázky	SŠ absolutní hodnota			SŠ relativní hodnota v %			SŠ celkem	SŠ celkem v %
	kanoie	rafty	pálavy	kanoie	rafty	pálavy		
9	23	4	0	85,19 %	14,81 %	0,00 %	27	100,00 %

Tyto otázky (tab. 3 a 4) dále prohlubují informace o respondentech, kteří vodní turistiku zařazují do výuky. Tento počet jsem volila jako 100 %. Na výsledcích tab. 3 je patrné, že u základních škol je procento zařazení vodní turistiky *formou kurzu* nebo *výletu* vyšší ve prospěch varianty *výlet* a u středních škol je tento poměr opačný. Zároveň je zde pozorovatelné procento respondentů ze základních škol, kteří zařazují vodní turistiku *v průběhu jiné sportovní akce* jako krátké seznámení, kdežto střední školy do jiných akcí zásadně vodní turistiku nezařazují.

Z tab. 4 vyplývá, že v případě, kdy je vodní turistika zařazena do výuky, vyšší procento základních škol volí jako plavidlo *raft* oproti *kanoi* a výrazně vyšší procento středních škol využívá *kanoie*. S podivem lze na zkoumaném vzorku dokládat, že *nafukovací plavidla pro dvě osoby* (Pálavy, Baraky, Yukony) nepoužívají pedagogové ani jedné kategorie, přestože se jedná o plavidla s vyšší stabilitou a jinými přednostmi, jak bylo řečeno v kapitole 1.4.1.

Tab. 5: Postoje respondentů ze základních škol a středních škol vyjádřené za pomoci aritmetického průměru⁸⁹ a mediánu⁹⁰ (4. blok položek)

č.otázky	ZŠ		SŠ	
	aritmetický průměr	medián	aritmetický průměr	medián
1	3,37	4	4,2	5
2	4,2	4	4,23	4,5
3	3,4	3,5	3,7	4
4	3,07	3	3,36	4
5	2,5	2	2,36	2
6	3,43	4	3,26	3
7	4,37	4	4,3	4
8	4,43	4	4,8	5
9	4,0	4	3,96	4
10	3,63	4	3,89	4
11	4,7	5	3,76	4
12	4,43	5	3,96	4

V tab. 5 máme sadu otázek zaměřených na názory pedagogů na vodní turistiku a její využití jako doplňku výuky.

Z tabulek lze vyvodit, že pro respondenty ze základních škol je vodní turistika *atraktivní sportovní činnost, je v zásadě žádaná pedagogem, je hodnocena kladně z hlediska rozvoje schopnosti spolupráce mezi žáky a umožňuje pedagogovi poznat lépe sociální skupinu třídy.* Kurz dle názoru této kategorie respondentů *motivuje žáka k začlenění vodní turistiky do jeho volnočasových aktivit a sleduje specifické výchovné a vzdělávací cíle, přičemž je finančně méně náročný než jiné kurzy.* Naproti tomu hodnotí kurzy jako náročnější na vyrovnání se s *vyššími riziky.* Polovina respondentů hodnotí *organizaci kurzu vodní turistiky jako náročnější a polovina jako spíše nenáročnou* oproti jiným kurzům. Největším problémem, který musejí překonat, je *obava vedení o bezproblémový průběh akce.* Pro realizaci těchto kurzů hodnotí respondenti *vlastní zkušenost s vodní turistikou jako nezbytnou.*

Respondenti spadající pod kategorii středních škol hodnotí velmi vysoko *atraktivitu vodní turistiky jak pro žáky, tak pro ně samotné.* Velmi pozitivně hodnotí možnost naplňování *specifických cílů vodní turistiky, její motivační cíle vůči volnému času studentů a sociální aspekty kurzů.* Naproti tomu říkají, že kurzy jsou organizačně

⁸⁹ Srov. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 114.

⁹⁰ Pozn. Při výpočtu mediánu jsem postupovala dle publikace CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*, s. 48-50.

i *bezpečnostně* náročnější. Vodní turistiku nevnímají jako *finančně* náročnou a hlavním problémem pro zařazování do výuky je opět *obava vedení* o bezproblémový průběh. Oproti základním školám zde není kladen takový důraz na *vlastní zkušenost* pedagoga pro organizování kurzů vodní turistiky. V porovnání obou kategorií z ankety vyplývá, že respondenti základních škol hodnotí kurzy vodní turistiky jako *riskantnější* než respondenti ze střední školy a v zásadě se obě kategorie shodují na otázce *náročnosti na organizaci a finanční náročnosti*.

3.4 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Interpretace získaných dat je pro zpřehlednění uvedena dle stanovených bloků položek ankety.

3.4.1 Interpretace výsledků 1. bloku otázek

První blok získaných dat nám v první řadě dokládá počet respondentů ze základních a středních škol. Ten byl ovšem vybrán záměrně a dosažení daného množství respondentů bylo zajištěnou metodou dotazování a oslovení více školských zařízení, jak je uvedeno v kapitole 3.2. V druhé řadě zde můžeme sledovat zkušenosti respondentů s vodní turistikou a dosavadní možnosti organizovat školní sportovní akce v ohledu na možnosti časové dotace určené školou. Tato část ankety je pouze informativní a slouží jako podklad pro celkový pohled na získaná data.

3.4.2 Interpretace výsledků 2. bloku otázek

Z celkového pohledu frekvence zařazování vodní turistiky do výuky na základních a středních školách lze na základě zjištěných dat říci, že 83,33 % všech respondentů, tedy 50 dotázaných, vodní turistiku zařazuje, a to v poměru 31 pravidelně a 19 nepravidelně (v porovnání s ostatními druhy turistiky v grafu 1).

Respondenti působící na středních školách mezi *pravidelně* zařazované akce nejčastěji uvádějí vodní turistiku a v nejmenším zastoupení cykloturistiku. Z kategorie respondentů na středních školách, kteří zařazují vodní turistiku *pravidelně* (19 respondentů), zároveň zařazuje 42 % cykloturistiku i pěší turistiku a 10,5 % nezařazuje cykloturistiku nikdy. Nenajdeme zde jediný případ, kdy by respondent ze střední školy nezařazoval některým způsobem pěší turistiku. Tito respondenti se v zásadě shodují v otázce postojů k *atraktivitě* vodní turistiky, k otázce sledující *zájem studentů i zájem pedagoga*. Je tak zřejmé, že hlavním důvodem pro pravidelné

zařazování vodní turistiky do výuky je zde všeobecný zájem o tyto kurzy. V 74 % tito respondenti nevnímají vodácké kurzy jako *bezpečnostně náročnější*. Oproti tomu respondenti ze základních škol, kteří taktéž pravidelně zařazují vodní turistiku, vnímají větší rizikovost v 68 %. Tento rozdíl lze vysvětlit věkovým rozdílem žáků, kterých se kurzy týkají. Respondenti ze středních škol zřejmě předpokládají větší samostatnost a vyspělost kurzistů. Důvodem, proč všichni dotazovaní v různých formách zařazují pěší turistiku, může být v mnoha případech velmi malý nárok na organizaci, snadná možnost změny programu a relativní bezpečnost.

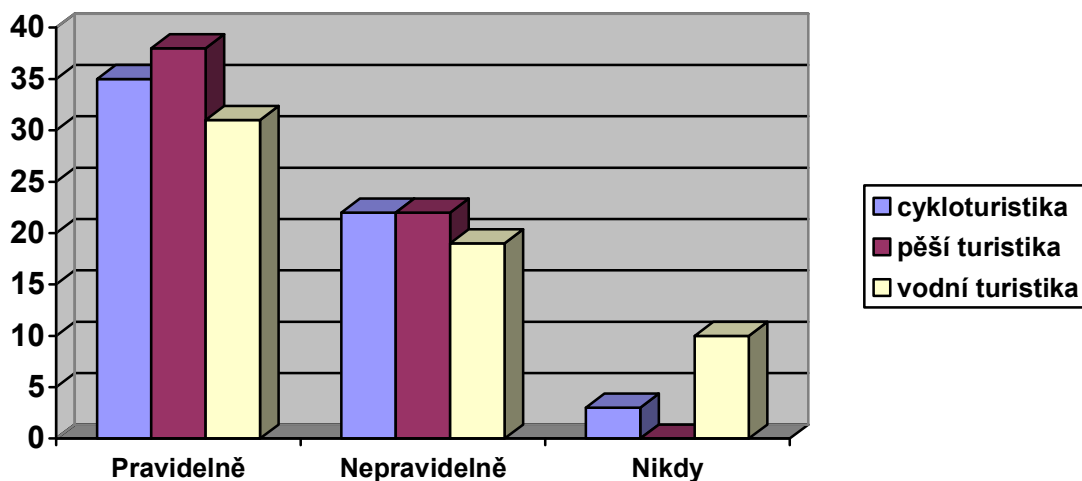
Respondenti ze základních škol, kteří některou formu turistiky nezařazují nikdy (pěší turistiku, cykloturistiku, vodní turistiku), nezařazují právě vodní turistiku v 87 %. Vodní turistika je tedy u základních škol nejčastěji nezařazovanou turistikou. Pro lepší pochopení důvodů, proč nezařazují někteří respondenti vodní turistiku do výuky nikdy, jsem při třídění získaných dat sledovala jednotlivé odpovědi pouze těchto respondentů (celkem 10 respondentů), které jsem dále rozdělila na dvě skupiny.

Jedna skupina (4 respondenti) shodně vnímá vodní turistiku jako *žádanou a atraktivní* činnost, o kterou má sama *zájem*. Nevnímá ji jako *organizačně* či *finančně náročnou* aktivitu a staví se výrazně do opozice vůči tvrzení, že je *bezpečnostně náročnější*. Tito respondenti vyjadřují velmi kladný postoj ke sledovatelným cílům kurzu a souhlasí s výrokem, že hlavním důvodem pro nezařazení takového kurzu je *obava vedení* školy. Z toho lze usuzovat, že jde o respondenty, kteří by rádi kurz vodní turistiky zařadili jako doplněk výuky, ovšem není jim to umožněno.

Odpovědi druhé skupiny (6 respondentů) se vyznačují větší tendencí hodnotit kurzy vodní turistiky jako *organizačně* a *bezpečnostně náročné*. Polovina této skupiny se nevyjádřila k otázce jejich *zájmu* o vodní turistiku a druhá polovina se vyjádřila negativně. Z toho lze soudit, že více jak polovina respondentů, kteří vůbec nezařazují vodní turistiku do výuky, tak činí z důvodu vlastního nezájmu a hodnotí vodácké kurzy jako nebezpečné a časově – organizačně velmi náročné.

Graf 1: frekvence zařazování vodní turistiky do výuky oproti cykloturistice a pěší turistice

(v absolutní hodnotě četnosti odpovědí)

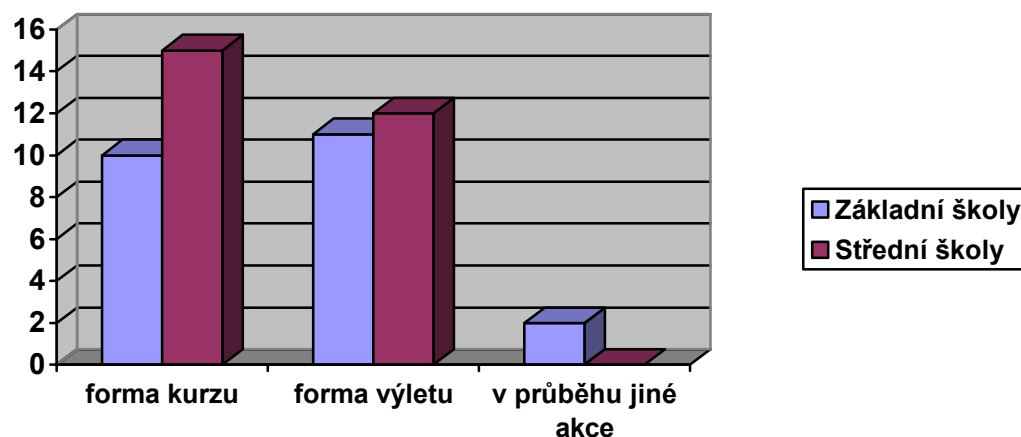
3.4.3 Interpretace výsledků 3. bloku otázek

Respondenti, kteří vodní turistiku zařazují do výuky, byly dotazováni na otázky, které sledovaly formy zařazení a typ preferovaného plavidla. Získaná data ukazují, že základní školy preferují *formu výletu* oproti středním školám, které častěji zařazují vodní turistiku ve *formě kurzu*, jak ukazuje graf 2. Lze říci, že tento rozdíl vychází z pravidelnosti zařazení vodní turistiky. Při *nepravidelném zařazení* jde u základních škol vždy o *formu výletu* (zřejmě z důvodu krátké časové dotace) a při *pravidelném zařazování* jde v 83 % o *formu kurzu*. Respondenti ze středních škol uvádějí při *pravidelném zařazení* vodní turistiky v 74 % *formu kurzu* a při *nepravidelném* 87,5 % uvádí *formu výletu*. Častější zařazení vodní turistiky ve *formě kurzu* na středních školách lze tedy vysvětlit větší četností zařazování vodní turistiky *pravidelně*.

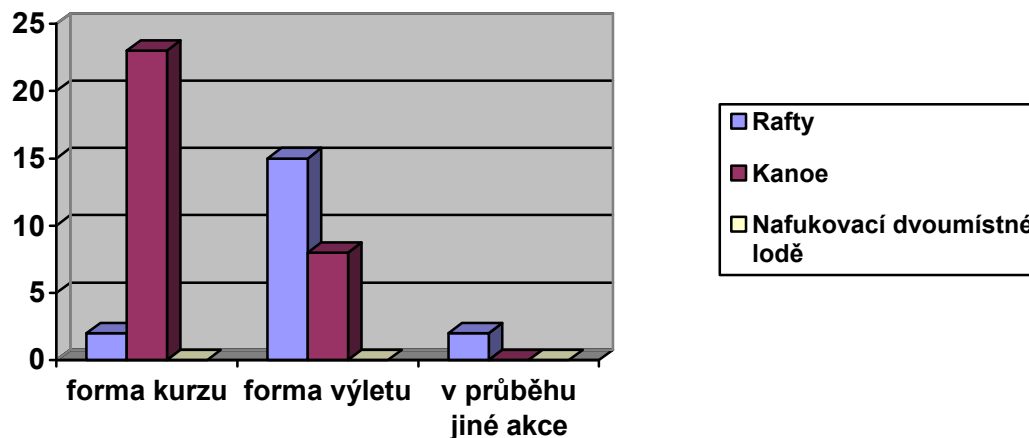
Všichni respondenti ze základních škol, kteří zařazují vodní turistiku *formou výletu*, volili jako preferované plavidlo *raft*. Pouze ve dvou případech volili *rafty* pro *formu kurzu*. Na středních školách volili respondenti vždy *kanoe* pro *formu kurzu*, v případě výletu 30 % volilo *rafty*. Z tohoto je zřejmé, že volba plavidla většinou podléhá (může být závisle proměnnou) formě zařazení vodní turistiky (nezávisle proměnná) ovšem vždy s přihlédnutím k věkové skupině kurzistů (respondenti ze základních škol pro výlety vždy využívají *rafty* a respondenti ze středních škol využívají pro kurzy vždy

kanoe). Tento jev lze vysvětlit předpokladem časové náročnosti osvojení si dovedností k ovládnání jednotlivých typů plavidel (viz kapitola 1.4.1).

Graf 2: formy zařazování vodní turistiky do výuky na základních a středních školách
(v absolutní hodnotě četnosti odpovědí)

Graf 3: Preference plavidel v ohledu na formy zařazování vodní turistiky do výuky na základních a středních školách (v absolutní hodnotě četnosti odpovědí)

3.4.4 Interpretace výsledků 4. bloku položek

Poslední blok položek v anketě nám umožňuje pohled na postoje jednotlivých respondentů vůči vodní turistice. Umožňuje nám podrobně sledovat názory pedagogů, kteří vodní turistiku zařazují do výuky, dále těch, kteří ji nezařazují žádnou formou a vnímají výrazně negativní stránky takových kurzů, a nakonec pedagogů, kteří by ji rádi zařadili, ale zatím nemají tu možnost.

Pro dokreslení souvztažností jednotlivých položek v tomto bloku předkládám korelační matici v tabulce 6, na které lze pozorovat výraznou korelaci mezi položkami 1 a 2, které vyjadřují názor na atraktivitu vodní turistiky a na zájem žáků. Velké množství respondentů hodnotí atraktivitu vodní turistiky stejně nebo podobně vysoko jako zájem žáků o vodní turistiku, stejným způsobem i v obráceném případě. Zde je možné se domnívat, že respondent svůj názor na všeobecnou atraktivitu vodní turistiky vztahuje povětšinou k pozorovanému zájmu u žáků.

Mezi položky s koeficienty vyšší hodnoty patří míra souhlasu s tvrzením 3 a 7, jež lze považovat za potvrzení předpokladu vztahu mezi zájmem pedagoga a jeho postoji vůči cílům kurzů vodní turistiky. Tento vztah lze vysvětlit tím, že pedagog se zájmem o kurzy vodní turistiky má jasnou představu o cílech (v tomto případě o rozvoji spolupráce mezi žáky), které může takový kurz sledovat a které daný pedagog považuje za žádoucí.

Položky 7 a 10 se také vyznačují vyšší hodnotou korelačního koeficientu. Kdy míra souhlasu respondenta s rozvojem spolupráce mezi žáky při kurzech vodní turistiky je ve vztahu k míře souhlasu s tvrzením, že kurz může motivovat žáka k zapojení vodní turistiky do svých volnočasových aktivit.

Tab. 6: Korelační matice škálových otázek (ve 4. bloku)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	1,00	0,83	0,30	0,23	-0,24	-0,14	0,02	0,50	0,15	0,49	-0,06	0,02
2	0,83	1,00	0,29	0,08	-0,34	-0,26	0,07	0,51	0,24	0,49	0,06	0,09
3	0,30	0,29	1,00	0,01	-0,38	-0,27	0,64	0,51	0,37	0,51	0,31	-0,31
4	0,23	0,08	0,01	1,00	0,14	0,24	0,00	0,01	0,25	0,34	0,00	-0,02
5	-0,24	-0,34	-0,38	0,14	1,00	0,36	-0,13	-0,16	-0,15	-0,10	0,05	0,21
6	-0,14	-0,26	-0,27	0,24	0,36	1,00	-0,33	-0,12	-0,21	-0,16	-0,17	0,11
7	0,02	0,07	0,64	0,00	-0,13	-0,33	1,00	0,29	0,27	0,59	0,20	-0,46
8	0,50	0,51	0,51	0,01	-0,16	-0,12	0,29	1,00	0,35	0,31	-0,09	-0,19
9	0,15	0,24	0,37	0,25	-0,15	-0,21	0,27	0,35	1,00	0,33	0,39	-0,41
10	0,49	0,49	0,51	0,34	-0,10	-0,16	0,59	0,31	0,33	1,00	0,40	-0,09
11	-0,06	0,06	0,31	0,00	0,05	-0,17	0,20	-0,09	0,39	0,40	1,00	0,24
12	0,02	0,09	-0,31	-0,02	0,21	0,11	-0,46	-0,19	-0,41	-0,09	0,24	1,00

ZÁVĚR

V závěru bakalářské práce je nutné zhodnotit teoretickou část, v níž byly popsány základní pojmy vodní turistiky s pomocí dostupných encyklopedických a monografických prací. Zvláště obtížné bylo zpracování historického vývoje vodní turistiky v České republice, neboť se ukázalo, že k historii vodáctví není mnoho publikované literatury.

V úvodní pasáži o vodní turistice byla zevrubně popsána vodácká výbava se specifikací různých typů lodí a pádel a ochranných pomůcek. V druhé – hlavní kapitole o kurzech vodní turistiky se podařilo shromáždit literaturu, která poskytuje základní informace vedoucí k definici kurzů vodní turistiky a generuje optimální způsoby zorganizování vodáckých kurzů pro školní mládež.

Z detailního zpracování postupu přípravy a průběhu kurzu se podařilo definovat výchovně vzdělávací cíle kurzů a specifikovat mezipředmětové vztahy vodáckých kurzů s předměty ve školní výuce, jako jsou tělesná výchova, dějepis, biologie, geografie, fyzika a ekologická výchova atd. Náročnost přípravy kurzů ukázala, že zde jsou poměrně velké nároky na osobnost pedagoga a instruktora, neboť oba dva musejí zabezpečit kurz z hlediska organizace i bezpečnosti. Z pohledu rodičů je bezpečnost ve vodní turistice důležitým kritériem pro udělení souhlasu k účasti žáka na kurzu vodní turistiky, a proto byla bezpečnost ve vodní turistice detailně analyzována z pohledu subjektivních a objektivních příčin nebezpečí.

Z analýzy národních zákonů a vyhlášek uplatnitelných ve vodní turistice vyplynula nedostatečnost legislativy právě v oblasti organizování kurzů vodní turistiky, přestože Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovalo metodiku, kterou lze uplatnit při přípravě školních kurzů. V metodickém materiálu MŠMT bohužel nejsou specifikovány požadavky na pedagoga jako organizátora vodního kurzu nesoucího absolutní odpovědnost za bezpečnost a úspěch celé akce. Tato metodika nestanovuje ani požadavky usnadňující volbu vodního terénu vhodného pro školní kurz. Z podrobného studia vodního zákona a plavebních vyhlášek je zřejmá obtížná aplikovatelnost v oblasti vodní turistiky i organizovaných kurzů pro mládež.

Díky základnímu empirickému výzkumu ve formě ankety se podařilo připravit zajímavé šetření, které přineslo překvapivé výsledky. Základní teze ankety byla, že respondenti volí typ plavidel na základě formy zařazení vodní turistiky, kdy typ plavidla je závisle proměnnou na formě zařazení, jež je nezávisle proměnnou.

Tato hypotéza se nepotvrdila, neboť sice respondenti ze základních škol využívají téměř vždy pro účely výletu rafty a respondenti ze středních škol téměř vždy pro účely kurzu kanoe, ale v opačných případech se odpovědi různí, tedy je nutné brát v úvahu další proměnnou, kterou je v tomto případě věk účastníků. Druhá teze ankety předpokládala souvztažnost mezi mírou zájmu pedagoga o zařazení vodní turistiky do výuky a postojem pedagoga k naplňování některých cílů vodáckých kurzů. Tato teze byla potvrzena vysokým korelačním koeficientem u otázky jeho zájmu o tuto oblast a otázky sledující jeho postoj vůči rozvoji schopnosti spolupráce mezi žáky při kurzech vodní turistiky. Otázku frekvence zařazování vodní turistiky jako doplňku výuky na základních a středních školách v Jihočeském kraji se podařilo zodpovědět v rámci daného vzorku respondentů jako nižší v kontrastu s cykloturistikou a významně nižší v porovnání s pěší turistikou.

Anketa ukázala, že je nezbytně nutné působit na pedagogy, kteří jsou dle metodiky MŠMT celkovými garanty akce, proto aby ke kurzům vodní turistiky získali větší důvěru a opakovaně je zařazovali do mimoškolních edukačních aktivit. Vodní turistika si také zaslouží další podporu a propagaci s narůstající oblibou a konkurencí nových sportů. Význam a nutnost kladné propagace vodní turistiky v médiích potvrzují také odpovědi na otázku č. 6 v realizované anketě, z níž vyplynula velká míra vlivu mediálních zpráv s negativním pojetím rizik vodních sportů.

Realizovaná anketa naznačila, že v budoucnu by bylo vhodné oslovit větší počet respondentů, aby byl zajištěn větší objem dat pro vyhodnocení. Jsou zde perspektivy pro další empirický výzkum i praktické působení na pedagogy a školy jako organizátory kurzů.

Předložená bakalářská práce potvrdila, že kurzy vodní turistiky významným způsobem podporují mezipředmětové vztahy a umožňují žákům základních i středních škol praktické ověření teoretických poznatků z oblasti mnoha školních předmětů. Rovněž bylo zmapováno překvapivě velké množství výchovně vzdělávacích cílů uplatnitelných na kurzech vodní turistiky. Závěrečné konstatování je, že pořádání kurzů vodní turistiky pro základní a střední školy by v ideálním případě bylo náplní práce pedagoga volného času, a to i přesto, že pořadatelem kurzů je oficiálně škola. Kurzy uvedeného druhu zcela jistě patří právě do výchovy ve volném čase, neboť bylo zjištěno, že převažující složkou pedagogického působení v době konání kurzu je výchovná složka oproti vzdělávací, což odpovídá rámci působení pedagogiky volného času.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Tištěné:

100 let kanoistiky v českých zemích. Praha: Olympia, 2013. ISBN 978-80-7376-349-7.

Akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2000. ISBN: 80-200-0982-5.

ANDRESEN, L.; BOUD, D.; COHEN, R. Experience-based learning. In: FOLEY, G. (ed.) *Understanding Adult Education and Training.* Second Edition. Sydney: Allen & Unwin, s. 225-239.

BÍLÝ, M.; KRAČMAR, B.; NOVOTNÝ, P. *Kanoistika.* Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-9050-5.

ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

DOLEŽAL, T.; KODEŠ, J. a VAMBERA, L. *Kanoistika a vodní turistika.* Praha: Univerzita Karlova, 1983. ISBN nevedeno.

FIALOVÁ, L. *Aktuální témata didaktiky: Školní tělesná výchova.* Praha: Univerzita Karlova, 2010. ISBN 978-80-246-1854-8.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu.* Brno: Paido, 2010. ISBN: 978-80-7315-185-0.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas.* Praha: Portál, 2004. ISBN: 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu.* Praha: Grada, 2007. ISBN: 978-80-247-1369-4.

Jak dostat děti k vodě. *Vodácký magazín Hydro*, 2007, č. 3, s. 7.

JANČAR, V. *Na lodi křížem krážem po Čechách a Moravě.* Praha: Fragment, 2004. ISBN 80-7200-912-5.

JANČAR, V. *Vodácký průvodce Česko.* Vizovice: SHOCart spol. s.r.o., 2005. ISBN 80-7224-500-7.

KALNICKÝ, J. *Systémová andragogika.* 2. doplněné vyd. Ostrava: Repronis, 2007. ISBN 978-80-7368-489-1.

- KAPLÁNEK, M. Specifické přístupy a metody pedagogiky volného času. *Výchova a volný čas. Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*. České Budějovice: JU, Teologická fakulta, 2006, s. 45-47. ISBN 80-7040-849-9.
- LOUKA, O. *Základy turistiky a sportů v přírodě*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2010. ISBN 978-80-7414-302-1.
- NOVÁKOVÁ, S. et al. *Vodní turistika: textová opora ke kurzu*. Brno: Masarykova Univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5619-0.
- PTÁČEK, P. *Bezpečně na tekoucí vodě*. Ústí nad Labem: Albis International, 2006. ISBN 80-86971-14-7.
- PTÁČEK, P. et al. *Záchrana z válce*. Nové Město nad Metují: Raft.cz, 2007. ISBN 978-80-254-0253-5.
- PAULUSOVÁ, Z. Dramaturgie a dobrodružství. *Gymnasion*, 2005. Vol. 3, s. 103-106.
- PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PÁVKOVÁ J. Požadované osobnostní charakteristiky pedagogů volného času a vychovatelů. In HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. s.132-135. ISBN: 978-80-7367-473-1.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum. 2004. ISBN: 80-7184-569-8.
- ŘÍMAN, J.; ŠTĚPÁNEK, M. et al. *Malá československá encyklopedie*. VI. svazek, Praha: Academia, 1987. ISBN: 02/76-0605-21-095-87.
- SOTTNER, M. Zachraňujeme. *Vodácký magazín Hydro*, 2014, č. 1, s. 56-57.
- ŠKRANC, J. et al. *Záchrana na divoké vodě*. B. n.: Český svaz kanoistů a vodácká škola Kotva Braník, 1993. ISBN nevedeno.
- ŠTEMPROK, K. *Vodní turistika*. 2.vyd. Praha: Olympia, 1983. ISBN 27-011-84.
- ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.

Elektronické:

Nafukovací lodě [online]. Brno: Gumotex [cit. 2014-02-18]. Dostupné na WWW:

<<http://www.gumotex.cz/nafukovaci-lode>>.

Půjčovny lodí [online]. České Budějovice: Občanské sdružení iVltava [cit. 2014-03-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.ivltava.cz/sluzby/pujcovny-lodi>>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z WWW:

<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

Rejstřík škol a školských zařízení [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [cit. 2014-02-05]. Dostupné na WWW:

<<http://rejskol.msmt.cz>>.

Zákony a vyhlášky:

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů na školách a školních zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, ve znění platném od 22.12.2003.

Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění platném od 2.3.2001.

Vyhláška č. 241/2002 Sb., o stanovení vodních nádrží a vodních toků, na kterých je zakázána plavba plavidel se spalovacími motory, a o rozsahu a podmínkách užívání povrchových vod k plavbě, ve znění platném k 4.3.2014.

Vyhláška 344/1991 Sb., o řádu plavební bezpečnosti na vnitrozemských vodních cestách České a Slovenské federativní republiky, ve znění platném k 4.3.2014.

Vyhláška č. 410/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění platném od 4.9.2005.

Zákon 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění nabývajícím účinnost až od 1.1.2015

Zákon 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění
platném od 1.1.2014.

Zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, Část první, Hlava II., ve znění
platném od 14.7.2000

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I.

- Anketa

Příloha II.

- Získaná data z anketního šetření

PŘÍLOHA I.

Anketa

Přílohu tvoří strany ankety tak, jak byla zasílána respondentům v elektronické podobě ve formátu Dokument Word (MS Word 2003).

Anketa

Anketa sledující frekvenci a důvody ne/zařazování vodní turistiky do programů kurzů, výletů a dalších sportovně laděných aktivit, které jsou pořádané školami v Jihočeském kraji. Anketa je zcela anonymní a její obsah bude použit pouze pro účely bakalářské práce. Vždy prosím zaškrtněte pravdivou odpověď.

- 1) Na jakém typu školy působíte?
 - Základní škola
 - Střední škola / víceleté gymnázium
- 2) Organizujete sportovní školní akce?
 - Ano
 - Ne
- 3) Máte zkušenost s vodní turistikou?
 - Ano
 - Ne
- 4) Pořádá Vaše škola vícedenní školní akce se sportovní náplní?
 - Ano
 - Ne
- 5) Zařazujete cykloturistiku do výuky?
 - Pravidelně
 - Nepravidelně
 - Nikdy
- 6) Zařazujete pěší turistiku do výuky?
 - Pravidelně
 - Nepravidelně
 - Nikdy

7) Zařazujete vodní turistiku do výuky?

- Pravidelně
- Nepravidelně
- Nikdy, prosím přejděte k otázce č.10.

8) Jakou formou zařazujete nejčastěji vodní turistiku do výuky?

- Formou kurzů
- Formou výletů
- V průběhu jiné akce

9) Jaká plavidla pro tyto akce volíte nejčastěji?

- Kanoé
- Rafty
- Nafukovací lodě pro dvě osoby

10) U každého tvrzení zaškrtněte jednu možnou odpověď:

Vodní turistika je žádaná studenty naší školy	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Vodní turistika je atraktivní sportovní činnost	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Vodní turistika je žádaná pedagogem/pedagogy	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Vodní turistika je náročnější na organizaci než jiné typy turistiky	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Kurzy/výlety vodní turistiky jsou finančně náročné	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Kurzy/výlety vodní turistiky mají větší bezpečnostní rizika než jiné sportovní kurzy	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Kurzy/výlety vodní turistiky rozvíjejí schopnost spolupráce mezi žáky	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Kurzy/výlety vodní turistiky umožňují pedagogovi poznat žáky mimo školní prostředí	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Kurzy/výlety vodní turistiky sledují specifické výchovně-vzdělávací cíle	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Seznámení s vodní turistikou motivuje žáky k zapojení vodní turistiky do svých volnočasových aktivit	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím

Hlavním důvodem pro zařazení vodní turistiky do výuky je vlastní zkušenost pedagoga	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Hlavním důvodem pro NE zařazení vodní turistiky do výuky je obava vedení školy o bezproblémový průběh akce	Zcela souhlasím	Souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Nesouhlasím	Zcela nesouhlasím

Děkuji Vám za trpělivost a za Váš čas.

Chrastinová Andrea

PŘÍLOHA II.

Získaná data z anketního šetření

Tato příloha se skládá ze dvou částí. První z nich tvoří seznam odpovědí na dílčí otázky 1.-9. v tabulce 1A, kde má každý respondent v důsledku anonymního šetření číselné označení 1-60. Každý řádek odpovídá danému respondentovi a sloupec je vždy dílčí otázkou. Druhou částí přílohy je tabulka 2A, jež shrnuje odpovědi na 4. blok položek v anketě, kdy jsou jednotlivé odpovědi na škále vyjádřeny číselnou hodnotou podstatnou pro výpočet aritmetického průměru a mediánu:

zcela souhlasím – 5

souhlasím – 4

nemám vyhraněný názor – 3

nesouhlasím – 2

zcela nesouhlasím – 1

Tab. 1A: seznam odpovědí na 1.-9. otázku

číslo resp.	otázka 1.	otázka 2.	otázka 3.	otázka 4.	otázka 5.	otázka 6.	otázka 7.	otázka 8.	otázka 9.
1.	ZŠ	ano	ano	ano	Nikdy	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
2.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
3.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	rafty
4.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
5.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
6.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
7.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	rafty
8.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
9.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
10.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
11.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Pravidelně	Pravidelně	jiné	rafty
12.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Pravidelně	Pravidelně	jiné	rafty
13.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
14.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Nepravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
15.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
16.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
17.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
18.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
19.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
20.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
21.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty

22.	ZŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
23.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Nepravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
24.	ZŠ	ne	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Nikdy		
25.	ZŠ	ne	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Nikdy		
26.	ZŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Nikdy		
27.	ZŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nikdy		
28.	ZŠ	ano	ano	ne	Pravidelně	Nepravidelně	Nikdy		
29.	ZŠ	ano	ne	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nikdy		
30.	ZŠ	ano	ano	ne	Nepravidelně	Pravidelně	Nikdy		
31.	SŠ	ano	ano	ano	Nikdy	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
32.	SŠ	ne	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
33.	SŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
34.	SŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
35.	SŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
36.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
37.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
38.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	výlety	rafty
39.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	výlety	kanoe
40.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	výlety	kanoe
41.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
42.	SŠ	ano	ano	ano	Nikdy	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
43.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	výlety	kanoe
44.	SŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Pravidelně	Pravidelně	výlety	kanoe
45.	SŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
46.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
47.	SŠ	ne	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
48.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
49.	SŠ	ne	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Pravidelně	kurzy	kanoe
50.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
51.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
52.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	kanoe
53.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Pravidelně	Nepravidelně	výlety	kanoe
54.	SŠ	ne	ano	ano	Pravidelně	Nepravidelně	Nepravidelně	výlety	kanoe
55.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Nepravidelně	Nepravidelně	výlety	rafty
56.	SŠ	ano	ano	ano	Pravidelně	Nepravidelně	Nepravidelně	kurzy	kanoe
57.	SŠ	ano	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Nepravidelně	výlety	kanoe
58.	SŠ	ne	ano	ano	Nepravidelně	Nepravidelně	Nikdy		
59.	SŠ	ne	ano	ne	Nepravidelně	Nepravidelně	Nikdy		
60.	SŠ	ano	ano	ne	Nepravidelně	Pravidelně	Nikdy		

Tab. 2A: seznam odpovědí na 4.blok 12 otázek

číslo resp.	otázka 1.	otázka 2.	otázka 3.	otázka 4.	otázka 5.	otázka 6.	otázka 7.	otázka 8.	otázka 9.	otázka 10.	otázka 11.	otázka 12.
1.	5	5	5	1	1	1	4	5	4	4	4	5
2.	4	5	4	2	2	1	4	5	5	4	5	5
3.	4	4	5	2	2	4	5	5	5	3	5	1
4.	5	5	5	2	2	2	5	5	4	5	5	3
5.	5	5	5	2	2	2	5	5	4	5	5	3
6.	4	4	5	2	2	4	5	5	5	3	5	1
7.	5	5	5	2	2	2	5	5	4	5	5	3
8.	4	4	5	2	2	4	5	5	5	3	5	1
9.	4	4	5	2	2	4	5	5	5	3	5	1
10.	4	4	5	2	2	4	5	5	5	3	5	1
11.	4	4	4	2	2	4	4	4	4	3	5	5
12.	4	4	4	2	1	4	4	5	4	3	5	5
13.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
14.	2	4	2	5	2	5	4	4	4	4	4	4
15.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
16.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
17.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
18.	3	5	4	2	2	2	5	5	4	5	5	5
19.	4	5	3	4	4	4	4	5	3	2	4	5
20.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
21.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
22.	2	4	2	4	3	4	4	4	4	4	5	5
23.	4	4	2	4	2	5	4	4	3	3	5	5
24.	4	4	4	2	2	1	5	4	4	4	4	4
25.	4	4	4	2	2	1	5	4	4	4	4	4
26.	4	4	4	2	2	1	5	4	4	4	4	4
27.	3	4	2	5	3	5	4	4	4	3	4	5
28.	2	4	3	4	5	5	5	5	4	3	4	3
29.	3	3	2	5	3	5	4	4	3	3	5	5
30.	2	4	3	4	4	4	2	4	2	2	4	4
31.	5	5	5	1	1	1	4	5	4	4	4	5
32.	4	4	5	2	1	2	5	5	4	4	4	4
33.	4	4	4	2	3	2	4	5	4	4	4	4
34.	5	5	3	1	2	2	5	5	4	5	4	5
35.	5	5	4	2	2	2	4	5	5	3	4	4
36.	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	2
37.	5	4	3	2	1	2	4	5	4	3	4	3
38.	5	5	4	2	2	2	4	5	3	4	2	4
39.	5	5	4	2	2	2	4	5	3	4	2	4
40.	5	5	4	2	2	2	4	5	3	4	2	4
41.	5	5	5	5	1	2	5	4	5	5	5	2
42.	5	5	4	5	1	2	4	5	4	3	4	5
43.	5	5	4	2	2	2	4	5	3	4	2	4
44.	5	5	5	5	2	4	5	5	4	5	4	4
45.	5	5	2	4	2	5	4	5	3	4	4	4

46.	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	4
47.	4	4	5	2	1	2	5	5	4	4	4	4
48.	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	4
49.	4	4	5	2	1	2	5	5	4	4	4	4
50.	2	2	2	4	2	5	4	4	4	4	4	4
51.	2	2	2	4	2	5	4	4	4	4	4	4
52.	2	2	2	4	2	5	4	4	4	4	4	4
53.	4	2	2	4	2	5	4	4	4	4	4	4
54.	3	4	2	5	3	4	4	5	5	3	2	4
55.	5	5	5	4	4	5	4	5	4	4	5	5
56.	5	4	4	5	5	5	4	5	4	2	2	5
57.	4	4	2	4	2	5	4	5	4	4	4	3
58.	4	4	4	2	2	1	5	4	4	4	4	4
59.	2	4	3	4	5	5	5	5	4	3	4	3
60.	2	4	2	5	4	5	2	5	2	2	4	5

ABSTRAKT

CHRASTINOVÁ, A. *Vodní turistika jako doplněk výuky na základních a středních školách*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce R. Macků.

Klíčová slova: pedagogika volného času, výchova a vzdělávání, mimoškolní výchova, školní výlety, kurzy vodní turistiky, vodní turistika, kanoistika, vodní sporty, vodáctví

Tato práce se týká tématu vodní turistiky z hlediska užívané terminologie, historického vývoje v České republice, vodních toků a vodácké výbavy. Sleduje ve své stěžejní části podobu zařazování vodní turistiky do výuky na základních a středních školách, a to především ve formě kurzů, které jsou optimální formou zařazení pro svoji časovou dotaci a obsahovou náplň.

V této práci je kurz jako doplněk výuky vnímán primárně z hlediska pedagogického působení ve volném čase. Práce tak vytváří ucelený přehled poznatků z oblasti vodní turistiky v podobě doplňku školní výuky a představuje vhodný prostor pro působení pedagoga volného času. Dále předkládá anketní šetření v oblasti frekvence zařazování vodní turistiky do výuky na vybraných základních a středních školách v Jihočeském kraji a představuje získané informace o postojích respondentů k danému tématu.

ABSTRACT

Water tourism as a supplement to primary and secondary school education

Key words: leisure education, education, out-of-school activities, school field trips, water tourism courses, water tourism, canoeing, aquatic sports, boating

This work concerns the topic of water tourism from the point of view of its terminology, its historical development in the Czech Republic, streams and canoeing equipment. Its major part shows ways of introducing the subject of water tourism in primary and secondary schooling, namely as courses which seem to be the best way thanks to their time allocation and the content.

Such a course as a supplement to the education is perceived primarily as means of pedagogical influence over students in their leisure time. That is the way the work creates comprehensive overview of knowledge in the sphere of water tourism as a supplement to school education, and presents suitable space for an educator of leisure time. On top of that the work covers the survey which is focused on how often water tourism is incorporated in curriculum at elementary and secondary schools in South Bohemia. It brings the information on the respondents' attitude to the topic.